

ÎNĂLȚAREA DOMNULUI

„Iar Domnul, după ce a vorbit cu ei, S-a înălțat la cer și a șezut de-a dreapta lui Dumnezeu.”

(Mc. 16, 20)

Prin negrița și nemărginita Sa purtare de grijă, Dumnezeu Tatăl a orânduit ca a anumite sorocace ale vremurilor să se înfăptuiască lucruri mari și minunate, din care să țâșnească și să se reverse cu rodnice, noian de binefaceri pentru întreg neamul omnesc.

Așa bunăoară, „la plinirea vremii”, adică la timpul cel mai potrivit, cel mai de trebuință, S-a

născut din Fecioara Maria, dumnezeiescul Prunc Iisus Hristos, Mântuitorul lumii (Lc. 2, 6—7).

În planul divin a fost rânduit ca acest „Unul născut” (Mt. 1, 25), mai presus de legile firii, tot la plinirea vremii, la opt zile după naștere să primească numele de „Emanuel”, care se tâlcuiește „Cu noi este Dumnezeu” (Mt. 1, 23) și în conformitate cu legile Vechiului Testament, pruncul să fie tăiat împrejur.

După ce s-a botezat în râul Iordan, Mântuitorul a ieșit la propovăduirea în lume a Evangheliei, a suferit moartea pe Cruce pentru izbăvirea neamului omnesc din robia păcatelor, înviind din morți a treia zi după șederea în mormânt.

La plinirea vremii, adică la patruzeci de zile după înviere, Mântuitorul Iisus S-a înălțat de pe pământ la cer. S-a reîntors din nou în patria Cerească, ca să ne trimită nouă pe Prea Sfântul Duh, pe Mângâietorul și Sfințitorul lumii, care va continua până la sfârșitul veacurilor opera de mântuire începută de Fiul lui Dumnezeu.

Sfinții Evangheliști Marcu (16, 19) și Luca (24, 50—53) au înscris în Sfințele lor Evanghelii, împrejurările și felul în care s-a săvârșit acest minunat fapt. Dumnezeiasca Înălțare s-a petrecut pe muntele Măslinilor, nu departe de Ierusalim, în prezența soborului apostolilor și a solilor cerești, Sfinții îngeri. Când s-a născut Domnul Iisus Hristos, îngerii au adus vestea păstorilor „că s-a născut lumii Mântuitor” (Lc. 2, 11).

Acum la înălțare, Mântuitorul mângâie pe Sfinții Apostoli, promițându-le că nu vor rămâne singuri și că Duhul Sfânt le va veni într-ajutor și va fi pururea cu ei. Cu acest prilej Sfinții Apostoli au primit înțelepte povățuiri, dumnezeiasca binecuvântare și pe când erau binecuvântați de Iisus, El s-a înălțat la cer (In. 14, 26; Lc. 24, 52—53).

„Printr-o astfel de înălțare — spune Sf. Ioan Gură de Aur — se pecetluiește taina intrupării și răsucupării noastre și redeschiderea drumului nostru de întoarcere spre lumea și slava pe care

(Continuare în pag. a 2-a)

Preot Ioan Năftănăilă

Să cinstim memoria Eroilor

În ziua de 1 iunie, ziua Înălțării Domnului, poporul român sărbătorește și Ziua Eroilor neamului nostru românesc, care pe câmpurile de luptă din sud, est și vest au oferit mari și înălțătoare exemple, prin jertfa lor pentru independența și integritatea țării noastre.

Revoluția din decembrie 1989 ne-a dat posibilitatea de a reveni la vechea tradiție a poporului român de a sărbători cu adâncă pioșenie pe toți eroii patriei, în această zi de Înălțare. Ei sunt cei care prin jertfa lor au ridicat prestigiul ostirii române spre cele mai înalte culmi, atât în primul cât și în al doilea război mondial, garantându-ne existența și independența.

Recunoștința noastră a fost concretizată prin:

- Așezarea lor în cimitire separate de eroi;
- Ridicarea de monumente în diferite localități;
- Ridicarea de troițe la diferite răspântii;
- Atribuirea de nume de eroi unor străzi;
- Sărbătorirea Zilei Eroilor pe tot cuprinsul Patriei;
- Diferite expuneri de fapte de arme, și conferințe în școli, în case de cultură, în întreprinderi și în unitățile militare.

Timp de 45 de ani regimul comunist a încercat să schimbe adevărul mers al istoriei, căutând să aștearnă sub vălul uitării pe cei ce s-au jertfit pe câmpurile de luptă, mergând până acolo încât au înlocuit crucile creștine de la mormintele celor căzuți în crâncenele bătălii cu bare din beton, pentru a lovi și pe această cale în tăria credinței poporului român.

După revoluție s-a căutat să se revină la tradiția noastră creștinească. Și în Cimitirul Eroilor din Dumbrava Sibului, unde se odihnesc o mare parte din camarazii noștri de luptă, s-a ridicat o troiță, în semn de adâncă recunoștință a noastră, a celor de azi, confirmând astfel caracterul creștin al ostirii române, așa cum a prevăzută-o și poetul Andrei Mureșanu în al său „Răsuneț”, prin cuvintele: „Preoți cu crucea-n frunte, că oastea e creștină...”

Regretatul Episcop al Armatei Dr. PARTENIE CIOPRON

Toamna anului 1948 se lăsa cu o ceață densă, pe fundalul speranțelor sleite de foame și boli, culminând cu ocupația străină a unei puteri nesățioase în rapt, executiv și deportări spre nesfârșitele Maidanek-uri siberiene. În fapt de seară, când și soarele se ascunsese, la mânăstirea „Sfântul Ioan” din Suceava poposea, spre a-și afla adăpost, cel ce fusese popularul Episcop al Armatei, dr. Partenie Ciopron. I se prezervase scaunul de egumen al acestui sfânt așezământ. Era vorba, în fapt, de un refugiu nedecarat. Așa își începea o viață nouă ierarhul admirat de toată suflarea românească pe parcursul ultimului război mondial când s-a aflat în mijlocul Armatei Române pentru a le sluji, a le îmbărbăta, a-i ajuta pe răniți, a-i înmormânta pe eroii căzuți la

luptele duse de armata română în cele două războaie mondiale zeci de mii de ostași, de toate gradele, și-au jertfit viața pentru existența poporului nostru.

Din a doua parte a celui de al doilea război mondial amintesc câțiva sibiieni eroi, căzuți în luptele duse de unitățile Diviziei 18 infanterie din Sibiu:

- Colonel Popa Petre, comandant Reg. 90 inf., căzut la 15.10.1944;
- Caporal Toader Ion, originar din Ocna Sibului, comandant grupă mitraliere, căzut la 21.10.1944;
- Maior Prică Vasile din Tilișca, comandant batalion, căzut la 25.01.1945;
- Subloc. Ludu Mircea, ofițer cu operațiile la regt. 90 inf., căzut la 15.10.1944;
- Serg. major Dejeu Gheorghe comandant pluton, căzut la 10.09.1944;
- Subloc. Dincă Vasile, comandant pluton, căzut la 19.11.1944;
- Serg. T. R. Boieriu Nicolae comandant de grupă;
- Subloc. Sadoveanu Mihael Paul moare grav rănit în spitalul de campanie din Alba-Iulia a treia zi de la internare. (Era student, ofițer de rezervă, fiul marelui nostru prozator Mihail Sadoveanu).

Pentru toți eroii neamului păstrăm în sufletele noastre de bătrâni ostași durerea și recunoștința, cu toată sinceritatea, căci nu trebuie să uităm, că sinceritatea este cea mai perfectă formă a recunoștinței.

Eroii au dreptul la această recunoștință veșnică, pentru că și-au dat, în lupte sângeroase, suprema jertfă. Ceea ce suntem noi azi o datorăm lor și ca atare lor le aparține cinstea, onoarea și gloria, în primul rând și numai apoi supraviețuitorilor.

Acești eroi pentru noi nu sunt morți, ei trăiesc în veșnicie și sunt mândria neamului românesc. Cu așa eroi un neam e greu să piară.

Ioan Cristea
veteran de război

Dintre eroii noștri

Voi, cei ce fărăna
Cu sângele vostru
Mai rodnice-o faceți
În oameni și-n gând

A voastre morminte
Ca moaște sfinte
Noi le cinstim cu flori
Și cu-adorarea aminte

V-ați jertfit viața
Să ne-duceți bine
Slobozi să se-nchine
Sărmanii creștini

Schiturile toate
Care au fost prădate

Să le populaze
Iar călugări buni

Pentru neamul nostru
Multă pătimire
Ați răbdat eroic
Răvniind vremuri noi.

Ne-ați adus în țară
Nouă primăvară
Zorii de lumină
Per ce ați aprins.

Pentru vitejie
Noi cu mulțumire
Sfânta pomenire-n cânt
Vi-o prăznuim!

Maica Teodosia Lațcu

datorie, chemând în ajutor Pute-
rile Cerești.

Născut în com. Păltiniș, jud. Botoșani, în 1896, copilul Ciopron Petre provenea dintr-o familie trăită în sunetele clopotelor bisericilor. Absolvind școala primară din satul natal, merge la Iași pentru a urma vestita Școală de Cântăreți Bisericești. Însă trase-

ul idealurilor lui a fost întrerupt de evenimente ce angajau soarta neamului românesc. La doi ani după izbucnirea primei conflagrații mondiale, România, prin Declarația din 27 august 1916, în-

(Continuare în pag. a 3-a)

Arhid. Prof. Foca Pavel
Veteran de război, decora-
torat pe frontul de luptă

CÂNTAREA CÂNTĂRILOR

— Trei mii de ani de frumusețe —

Cântarea Cântărilor (sec. X—IX, înainte de Hristos) a pus multe probleme, atât exegeților Vechiului Testament, cât și celor ai Noului Testament. Un punct de vedere comun ar putea fi văzut doar în faptul că textul a fost totuși reținut de marii exegeți de dinaintea de Hristos în canonul Vechiului Testament, fiind primit apoi și în ceea ce s-a adunat global sub forma Sfinței Scripturi, adică în Biblia Vechiului și Noului Testament, acordându-i-se încă odată atributul canonicității. Decizia n-a fost ușoară și nici lipsită de mari controverse. Ea a izbutit totuși să se mențină în ceea ce se numește **canonul biblic**. Interesant este faptul că, motivele care au dus la decizia menținerii, n-au fost aceleași pentru canoniștii Vechiului Testament și cei ai Noului Testament.

În Vechiul Testament Cântarea Cântărilor a fost socotită o carte alegorică. Altfel, textul ei laic (cuvântul Dumnezeu nici nu e amintit) ar fi trebuit să ducă la excluderea cărții din canonul biblic. În acest sens, dragostea dintre bărbat și femeie a fost socotită a sugera raportul dintre Dumnezeu și Israel sau peripețiile Exodului spre Țara Făgăduinței.

În Noul Testament tot alegoria i-a salvat rămânerea în cuprinsul Sfinței Scripturi, dar, de data

aceasta, teza acceptată n-a mai fost raportul dintre Dumnezeu și Israel, ci raportul dintre Hristos și Biserica, socotită ca o viziune profetică despre viitorul în care avea să vină Mesia. Adică e o prefigurare a Bisericii ca mireasă a lui Hristos.

E greu de spus în ce măsură, luați în parte, exegeții au convingeri depline. Profesorul român Popescu-Mălăiești, o autoritate în teologia românească, spune că „e foarte posibil (ca autorul) să fi avut în mintea lui, luminată de duhul divin, și această chestiune viitoare” (venirea lui Mesia și întemeierea Bisericii). E foarte posibil! Profesorul Nicolae Neaga de al cărui studiu ne folosim (Sibiu 1931), nu poate nici el găsi o altă explicație a prezenței Cântării Cântărilor în canonul biblic, decât tot „alegoria de conținut supranatural”. Dar adaugă îndată: „deși nici explicațiile alegorice nu se pot aplica peste tot”. În cele din urmă se întoarce totuși la „alegoria teocratic-mesianică”.

Textul e uneori atât de laic, încât exegeții își rezervă, cu timiditate, și anumite îndoeli. Cei ce și-au tranșat hotărât îndoiele, considerând Cân-

(Continuare în pag. a 2-a)

† ANTONIE PLĂMĂDEALA
Mitropolitul Transilvaniei

Sfânta Liturghie — Marea iubire (XVIII)

TAINĂ ȘI COMUNIUNE

„Și nu ne duce pe noi în ispită”, este a șasea cerere pe care Iisus Mântuitorul ne-a învățat, în rugăciunea TATAL NOSTRU, ca să o îndreptăm către Dumnezeu, pentru ocrotirea părintească, în văltoarea acestei vieți, cum se exprimă atât de intuitiv, una din cele mai expresive cântări funebre, ale Bisericii Ortodoxe: „Marea vieții văzând-o înălțându-se de viforul ispitelor, la limanul Tău cel lin alergând, strig către Tine: scoate din stricăciune viața mea, mult Milostive!”

Și Biserica, mama noastră duhovnicească, cea care ne-a născut prin taina Sfântului Botez, la o nouă viață, ne îndeamnă prin rugăciunile ei, să cerem și ajutorul Maicii Domnului, pentru a fi scăpați din ispite: „O, Maică prea lăudată, care ai născut pe Cuvântul, Cel ce este mai sfânt decât toți sfinții, primind acest dar de acum, izbăvește de **toată ispită** și scoate din munca ce va să fie, pe toți cei ce-ți cântă ție: Aliluia!”

Ce este ispită? O încercare diferită, prin care trece fiecare om, în urcușul lui spre mântuire. Ispita în sine nu este păcat, ci acceptarea ei, consimțirea este păcat! Este momeala din care cine mușcă se prinde în plasa răului.

După cum nimeni nu este fără păcat,¹ tot așa nimeni nu este scutit de ispită. Ea, nu vine de la Dumnezeu, căci El nu ispitește pe nimeni, respectând toată libertatea pe care ca Tată a dat-o fiilor. De aceea, Sfântul Apostol Iacov scrie că: „Nimeni să nu zică, atunci când este ispitit: De la Dumnezeu sunt ispitit, pentru că Dumnezeu nu este ispitit de rele și El însuși nu ispitește pe ni-

meni. Ci fiecare este ispitit când este tras și omnit de însăși pofta sa. Apoi pofta, zămislind, naște păcatul, iar păcatul odată săvârșit aduce moarte”².

De unde vine ispită? De la diavolul, care de la căderea lui în întuneric, „umbra răcnind ca un leu, căutând pe cine să înghită”³ iar sfântul apostol Pavel atenționează „să nu ne lăsăm covârșiți de Satana (potrivnicul, vrămașul), căci gândurile lui nu ne sunt necunoscute”⁴. De aceea, pe lângă neconținutul priveghere, e necesară îndreptarea gândului către Dumnezeu, prin rugăciune fierbinte. Și rugăciunea stăruitoare, făcută cu poacăntă, îndepărtează ispită, sau chiar o paralizează. Sfântul Isac Sirul spune: „Dacă toți suntem păcătoși și nimeni nu e deasupra ispitelor, nici una dintre virtuți nu e mai mare ca poacăntă”⁵. Ea ne ajută să birum încercarea care ne vine de la cel rău și este îngăduita de Dumnezeu. Ispita vine și din prea marea încredere în sine, dar se

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. Nichifor Todor

- 1 Aghiasmatar cit., peasna 6, p. 197.
- 2 Ceaslov, cit.: Acatistul Bunel-vestiri, Condacul al 13-lea, p. 276 (ed. din 1970, p. 268).
- 3 I In. 1,8.
- 4 Iac. 1, 13—15.
- 5 I Petru 5, 8.
- 6 II Cor. 2, 11.
- 7 Vezi la Dumitru Stăniloae: Trăirea în Dumnezeu, op. cit., p. 141.

Îndatoriri și responsabilități ale preotului, astăzi

— Educația religio-morală a tineretului —

Este de prisos să spunem că în regimul totalitar și ateu alăturarea celor doi termeni: preot și tineret era socotită o contradicție în sine. Se împiedica pe orice cale ca tinerii și copiii să aibă legătură cu Biserica și cu slujitorii altarelor.

Cu prilejul marilor sărbători, când familiile căutau totuși să-și aducă și copiii la slujbă, în virtutea tradiției creștine, care n-a putut fi stinsă de tot, școala, organizațiile de copii și tineret aveau datoria, trasată strict pe linie de partid, de a organiza diferite acțiuni, care să-i împiedice pe tineri de a participa la astfel de evenimente cu caracter religios.

Referirile la religie, călugări și preoți erau totdeauna negative, astfel încât să se inoculeze în sufletele tinerilor ideea că este nedemn să aibă vreo preocupare sau legătură cu tot ceea ce ține de domeniul credinței și al evlaviei.

Preoții zeloși, care au socotit că, în pofida interdicțiilor, au o responsabilitate înaintea lui Dumnezeu de a se ocupa și de copii și de tineret, în general, în lucrarea lor pastorală-misionară, au fost atenționați să renunțe la zelul lor, iar dacă s-au dovedit persistenți, au fost sancționați, găsindu-se evident cu totul alte motive, care să stea la baza sancționării lor.

Revoluția din 1989 a pus capăt acestei triste și păgubitoare stări de lucruri. Școala a încetat de a se mai afla în totală opoziție față de Biserica. „Religia” a devenit, cum a fost și până în 1948, obiect de învățământ, iar slujitorii cultelor au și această sarcină de a preda „Religia” la ciclul elementar și la cel liceal, deocamdată numai în cazul

liceelor pedagogice.

Suntem însă numai la început de drum. Este dificil să putem vorbi de o schimbare spectaculoasă în societatea românească. Se observă mai degrabă o accentuată criză pe planul conduitei și moralității. Libertatea de care dispun tinerii a fost greșit înțeleasă și ca urmare și din nefericire, în cazurile de abateri morale, care sunt foarte frecvente, se constată implicarea mai ales a persoanelor tinere. Violențele, tâlhăriile, scandalurile și crimele au ca autori de cele mai multe ori tineri refractari ideii de autoritate, lege, morală, credință.

În imaginile pe care le vedem

frecvent la televiziune și care reflectă aspecte din activitatea penitenciarilor, se poate sesiza cu ușurință că între cei care populează astfel de așezăminte, numărul predominant este al tinerilor. Au crescut îngrijorător și cazurile minorilor delincvenți iar copiii străzii au devenit o serioasă problemă.

În astfel de împrejurări, întreba care se pune este: ce-i de făcut și desigur, care sunt factorii care trebuie să se implice în redresarea morală a societății și, în primul rând a generației tinere.

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. prof. Dumitru Abrudan

Mesașul luminii

... Lumina nu trebuie pusă sub obroc. Așa am învățat de la Mântuitorul Hristos și așa ne spune și simțul nostru interior despre lucrurile care luminează și cu care venim în contact. Dar orice lucru luminează, conține o taină ce este pusă spre a fi descifrată, conține un mesaj. Descifrând taina, atât cât ne este cu putință, afirmând mesajul și punându-l în valoare, noi facem o mărturisire despre acel lucru, așa după cum faptul de a pune o lumină în sfeșnic este o mărturisire despre acea lumină.

Orice fapt, eveniment, stare, care ne înalță sufletește, care ne produce bucurie, nu se poate să nu devină obiect de mărturisire.

Astfel, dacă privim cu atenție, remarcăm că în jurul nostru, totul e mărturisire.

O haină mărturisitoare despre cel ce a făcut-o; o casă despre stăpânul ei, cât este de gospodă; universul, despre Dumnezeu, cum și psalmistul remarcă: „Cerurile spun slava lui Dumnezeu și facerea mâinilor Lui o vestește tăria” (Psalm 18, 1).

Iisus însuși mărturisitoare despre Tatăl, oamenii mărturisesc despre ei și despre trăirile lor.

Deci, cum spuneam, totul în jurul nostru e mărturisire. A fi deci mărturisitor este o caracteristică, o necesitate firească, o obligație naturală a omului...

Preot Dr. Theodor Damian

Cântarea cântărilor

(Urmare din pag. 1)

tarea Cântărilor pur și simplu o carte laică, au avut de întâmpinat rigorile alegoriilor.

Dintre evrei, învățatul rabin Șamai, contemporan cu Hristos, era pentru interpretarea literală. O carte despre dragoste. Nu am investigat literatura iudaică de specialitate ca să văd cum a fost tratat Șamai!

Un exeget iudaic mai târziu (135 după Hr.), rabi Akiba o consideră însă o carte alegorică și interzice lectura ei la nunți, cum probabil era obiceiul.

Un creștin însă, de mare suprafață în vremea lui, Teodor de Mopsuestia (350—428), mergând tot pe linia interpretării istorice-literale — o dragoste între Solomon și Sulamita, căreia cel dintâi i-a dedicat un poem — a suferit o condamnare din partea unui sinod ecumenic (al cincilea) ținut la Constantinopol în anul 553. Sinodul a apreciat că dacă ar fi așa, adică un simplu poem de dragoste, el ar conține „lucruri urâte pentru urechile creștinilor“.

Tot spre o interpretare literală, apreciind că poemul exalțează candoarea în dragoste, merge și Johann Gottfried Herder (1778).

Cu o condamnare, tot pentru interpretare literală, s-a ales și reformatul Sebastian Castello, pe care Calvin l-a alungat din Geneva. Mulți alții au mers totuși pe interpretarea literală, unii nuanțând-o prin aprecierea că, în Cântarea cântărilor se glorifică dragostea pură, în opoziție cu cea senzuală și vulgară, și se afirmă superioritatea monogamiei față de poligamie. De asemenea se elogiăză căsătoria, fidelitatea. Și în această interpretare textul e, totuși, considerat laic, un poem dramatic (Iacobi, H. Ewald, E. Meyer, Renan ș.a.).

Interpretarea alegorică a câștigat în cele din urmă adevărul oficial. S-a pornit de la faptul că în Noul Testament Iisus Hristos e de multe ori numit mire, iar Biserica e numită mireasă (Matei IX, 19; Ioan III, 29; II Cor. XI, 12; ș.a.). Slujba tainei cununii e adesea introdusă prin cântarea „Vino, vino din Liban mireasă“, text chiar din Cântarea Cântărilor (VI, 8), dar cu acest prilej, fiind vorba de cununie, plăsarea Cântării în acest context e mai degrabă literală, decât alegorică. Atât numai că însăși cununia e interpretată de Sfântul Pavel ca și uniunea dintre Hristos și Biserică, deci tot spre alegorie se înclină.

Așa vor interpreta prezența Cântării cântărilor în canonul biblic și Origen (a scris două volume despre aceasta) și Sf. Ciprian, și Sf. Atanasie, și Sf. Vasile cel Mare, și Sf. Grigore de Nisa și alții, iar din Biserica Apuseană Grigore cel Mare și Beda Venabilul. Tot spre alegorie merg Fericitul Ieronim și Fericitul Augustin. Teologii moderni, ortodocși și catolici, și-au însușit interpretarea devenită tradițională, alegorică. Și nu cred că doar din conformism și comoditate.

Alți cercetători dau cărții o interpretare mariologică: Rupert von Deutz (1070—1129), Bernard de Clairveux (1090—1153) care scrie peste 80 de omilii despre aceasta, și mulți alții. Aceste interpretări și altele, se pot găsi în introducere la Ioan Alexandru la traducerea făcută de el Cântării Cântărilor (Buc., 1977).

Doamna Zoe Dumitrescu-Busulenga interpretează chemările dragostei dintre mire și mireasă, ca fiind „prețioase piese lirice“, fără a fi clar dacă înclină spre interpretarea literală. Considerațiile sale mi se par interesante și îndrumătoare spre alegorie și, nu cred că e o adaptare modernă la interpretări teologice deja sugerate de alții mai înaintați. Merită citate considerațiile sale din introducerea la textul Cântării cântărilor tradus de poetul Ioan Alexandru: Chemarea reciprocă a sufletelor îndrăgostite „îngăduie transcenderea fru-

museii imaginilor, a tipului de sensibilitate vorbind despre iubirea ipostaziată într-o lume a unui moment istoric, a unei societăți, în haina liricii vechilor evrei. Privirea aruncată asupra iubirii se duce dincolo de aspectele ei imediate, ca și privirea aruncată asupra frumuseții. Ca în marea poezie a lumii, aici nu mai e vorba de simple figuri de retorică, ci de simboluri care revela adâncimile arhetipale, unice, esențiale ale iubirii“ (s.n.).

S-ar putea crede că de fapt e o ingenioasă întoarcere, totuși, la o interpretare literală, dacă ar fi vorba doar de „adâncimile arhetipale“, dar cele din Cântarea Cântărilor sunt totuși „simboluri“, alegorii, socotind că în cazul acesta termenii sunt sinonimi.

Ca și toate celelalte scrieri din Sfânta Scriptură, Cântarea cântărilor e un poem de mare frumusețe. Metafora e aici la ea acasă. Puține cărți mai folosesc metafora în așa măsură, și de o mai frumoasă calitate decât Cântarea cântărilor, chiar dacă metaforele sunt preponderent rurale, pastorale. Acestea erau cele mai la îndemână autorului și, poate, la acea vreme nu prea avea de unde alege. Să nu uităm că Solomon a fost rege cu aproape zece secole înainte de Hristos.

Cât despre alegorie, să ne amintim că ea a fost folosită de profeții mesianici, vechi și ei. Și-apoi mai este ceva: metaforele solomonice sunt deosebite. Oare să mai apelăm la unele comparații baudelairene sau argeziene, spre a demonstra decența autorului Cântării cântărilor? Nici flori de mugică, nici flori ale răului. În Cântarea cântărilor există o puritate a acelor detalii care sub pana altora devin vulgare. Și de ce ne-am mira? Dumnezeu și-a voit creația pură și El a înzestrat-o cu frumuseți și forțe de atracție omenești inexplicabile. Dar puritatea lor originală e în afară de orice îndoială. Și ea intră în viziunea originală a Creatorului care și-a înzestrat creația cu ceea ce urma să-i asigure, frumos și precis permanența. S-ar putea spune că în carte există pasiuni. Da, dar nu patimi. Iubirea e un dar originar așezat de Dumnezeu în creația Sa. Evident, o frumuză acoperă și la protopărinți anumite părți ale trupului, în viziunea artiștilor mai ales, dar și alte funcțiuni ale trupului reclamă discreție. Aceasta nici nu împiedică, nici nu contrazice puritatea. Totuși trebuie văzut cu ochi curate. Pudora, chiar dacă a apărut ca urmare a unui eveniment care a depins de voința oamenilor, ea a apărut totuși în Rai, și a fost un semn al acomodării la o nouă situație și a unui nou fel de respect. Abia atunci Adam și Eva și-au dat seama că sunt goi. Atunci a apărut frunza. Ea a fost o treaptă spre restaurarea purității. Și aici suntem în mare măsură în istoria unei alegorii originare care mai rămâne încă ascunsă printre tainele pe care și le-a rezervat Dumnezeu.

Poate că și alegoria care se ascunde sub cuvintele și în cuvintele Cântării cântărilor e din aceeași substanță originară care solicită bunăvoința transcendentului materiei metaforale. Poate că rabi Akiba exagera puțin când interzicea citirea la nunți a Cântării cântărilor. La nunta sa el însuși îi va fi vorbit, poate, alesei lui în termenii poemului. Dar probabil el s-a gândit și la trebuința unei firești discreții în anumite privințe, și apăra mai ales alegoria cărții.

Solomon (nu întarăm aici în detaliile problemei autorului) a alcătuit Cântarea cântărilor, exaltând viața, dragostea și frumusețea. Pe creator și opera Sa, chiar dacă nu-l pomenește, îl face prezent în sufletul cărții, căci se va spune în Noul Testament că „Dumnezeu este dragoste“. Dar tot Solomon a scris și Ecclesiastul. Dacă în Cântarea cântărilor și-a dat frâu liber bucuriei de a exista, sentimentul din Ecclesiast e motivat foarte bine de tristețea dispariției. Cărțile trebuie citite pe rând, precum e și succesiunea vieții și a morții în destul pământesc al oamenilor.

Îndatoriri și responsabilități ale preotului

(Urmare din pag. 1)

Un posibil răspuns ar fi: legea trebuie să fie precumpănitoare și cei care o aplică să fie persoane cu o autoritate morală ireproșabilă. Un orizont nelimitat rămâne educației, creșterii în duhul credinței, al virtuților și al cinstei a generației care ne succede.

Școala românească de toate nivelele încearcă, pe de o parte, să-și valorifice bunurile tradiției, iar pe de alta să se restructureze, tinzând către ceea ce în-deobste numim astăzi „standarde europene“. Nu întălmitor, factori de decizie din învățământ, chiar de la cel mai înalt nivel cum este cel ministerial, se află în dialog cu forurile mondiale de profil sau interesate în a sprijini acțiuni în domeniul educației și învățământului, cum ar fi UNESCO și Banca mondială.

În acest context nou de dezvoltare și perfecționare a învățământului românesc este chemată și Biserica să-și desfășoare, prin slujitorii ei, funcția învățătoarească. Accesul ei în școală este reglementat prin lege, rămânând ca lucrarea la care este chemată să o săvârșescă să se armonizeze cu tot ceea ce se preconizează în domeniul instrucției și educației.

Responsabilitatea persoanelor care predau religia este mare, în primul rând pentru că și obiectul de studiu pe care îl propun este total diferit de celelalte obiecte sau discipline de învățământ. Dacă acestea din urmă au în vedere imanenț, realitățile lumii văzute, religia înalță sufletele copiilor și tinerilor spre lumea veșniciei, spre Dumnezeu și realitățile inefabile ale spiritului.

Scopul pe care trebuie să-l urmărească profesorul de religie este nu numai cunoașterea doctrinei creștine ci și trăirea adevărului revelat și peste tot — transpunerea în practică a preceptelor evanghelice. A îmbogăți numai intelectul cu cunoștințe și a lăsa în nelucrare inima, înseamnă a parcurge doar pe ju-

mătate calea care duce la acel ideal al unei temeinice și profunde educații moral-religioase.

Din nefericire, nu toți cei care s-au implicat în procesul de predare a religiei în școală beneficiază și de o pregătire teologică și pedagogică-metodologică satisfăcătoare. Există apoi și lipsa de manuale, pentru că, până în prezent, au fost elaborate și editate doar manualele pentru primele trei clase elementare.

Toate aceste situații pun în inferioritate obiectul „Religiei“, față de celelalte obiecte de învățământ, unde există cadre didactice cu pregătire universitară, cu definitivativ și grade didactice și în plus manuale tipărite.

Dacă în privința cadrelor didactice, începând cu noul an școlar, situația va începe să se amelioreze, în sensul că vor apărea primele serii de licențieri ai facultăților de Teologie-Litere, cât privește manualele, lucrurile nu par a fi tot atât de promițătoare. Este greu de înțeles înțeleasa cu care se merge în această direcție. Lipsa manualelor lasă câmp deschis improvizației, amatorismului și lipsei de calitate în activitatea didactică și de aici pericolul formării unei mentalități care educația religioasă se face la voia întâmplării și că utilitatea ei este departe de a sta pe același plan cu pregătirea cultural-profesională.

Ar rezulta de aici obligativitatea unei mai serioase preocupări, la nivel eparhial, pentru asigurarea unor condiții ca acest esențial aspect al formării personalității tinerilor și sub raport moral-spiritual să fie bine instrumentat, cântărindu-se capacitatea celui ce-și asumă responsabilitatea predării religiei de a presta o muncă de calitate și susținută în același timp, pentru că absențele catehetului de la orele de religie favorizează acea mentalitate păgubitoare la care ne-am referit cum că educația religioasă este ocazională și periferică, dovadă că decenii de-a rândul și fost absentă cu desăvârșire

din peisajul educativ al școlii românești.

În etapa în care ne găsim, contribuția preotilor, mai ales în mediul rural, este hotărâtoare.

Aportul lor va fi tot atât de necesar și după completarea posturilor didactice cu profesori de specialitate, deoarece educația religioasă și formarea caracterului moral se va continua și consolidă permanent în biserică și prin contribuția directă a preotului slujitor. Legătura preotului cu școala trebuie să fie permanentă și la cea mai înaltă cotă a eficienței. În fața conducerii școlii, a colectivului de cadre didactice și a elevilor, preotul nu se poate prezenta decât cu autoritatea înalței sale pregătiri teologice și a unei pilduitoare ținute morale. Responsabilitatea pentru instruirea și educația tinerii generații presupune din partea preotului o atenție maximă îndreptată asupra propriei sale persoane, asupra convingerilor și trăirii sale creștine. Să mulțumim lui Dumnezeu că misiunea noastră față de lume a dobândit o altă deschidere, în sensul că nu ne mai sunt limitate îndatoririle numai la altar și în incinta locașurilor de închinăciune, ci ni s-au deschis și porțile școlii, această tindă binecuvântată a bisericii. Să intrăm aici cu același fior al sacralității și smereniei cu care intrăm în sfințele lui Dumnezeu bisericii. Să aducem cu noi imaginea unor oameni dăruiți misiunii, a unor părinți care sunt pătrunși de grija și responsabilitatea creșterii și formării nu numai pentru viața și lumea aceasta a celor ce ne sunt încredințați ci și pentru viața și lumea de dincolo.

Sfânta Liturghie — Marea iubire

(Urmare din pag. 1)

poate alunga prin smerenie. Iată de pildă, Părintele Avacum de la Sfânta Mănăstire Lavra, decedat în anul 1979, aflându-se sihăstrind în pustia Siglei (în Muntele Athos) „se ruga cu șiragul de mătâni sus pe o stâncă și deodată a apărut în fața lui diavolul ca inger al luminii și i-a spus: Avacume, Avacume, Dumnezeu m-a trimis să te iau în rai, pentru că tu ești deja inger. Hai să zburăm! Bătrânul Avacum incurcat și speriat i-a răspuns: Dar cum să zbor? Eu nu am aripi ca tine. Iar așa-zisul inger, i-a spus: Și tu, Avacume, ai aripi, ai devenit inger, dar nu le vezi. Atunci bătrânul Avacum și-a făcut o cruce cu smerenie și a spus: Maica Domnului, cine sunt eu ca să zbor? N-a apucat să-și termine cuvântul și a văzut cum așa-zisul inger se transforma dintr-o dată într-o capră urâtă, cu aripi de lilac și zboară în josul prăpăstiei către mare și dispăre. Îngrozit bătrânul Avacum, mulțumindu-i Maicii Domnului că l-a apărut, ... a plecat la mănăstirea Lavra“.

Și câte încercări nu vin peste om și câte nu-i trec prin minte, în mod haotic, mai ales că „mintea omului stă între Sfințele Puteri și cetele diavolești. Și îndată ce el simte că-l ispitesc diavolii din stânga, (dacă) aleargă la Iisus prin rugăciune, atunci se bucură de Sfințele Puteri și birușă-i de partea noastră. Iar dacă vom sta de vorbă cu gândurile și ne îndulcim cu ele, tot timpul stăm de vorbă cu diavolul“.

Mântuitorul a avertizat pe ucenicii Săi, și prin ei, întreaga suflare omenească, zicând: „Priveghiați și vă rugați, ca să nu intrați în ispită. Căci duhul este osărditor, dar trupul neputincios“.

Omul trece uneori prin momente de grea cumpănă, când ispită îl poate răpune, dacă nu priveghează cu adevărat. Ispita este îngăduita de Dumnezeu, pentru verificarea și întărirea credinței noastre, așa cum Dumnezeu a îngăduit ca dreptul Iov să fie ispitit de diavolul, în tot ce avea el, doar mai puțin viața lui“ și Iov a biruit ispită atât de cumplită, prin credință și prin răbdare, fără să cătească împotriva lui Dumnezeu. Sfântul Apostol Pavel scrie că: „Nu va cuprins ispită care să fi fost peste puterea omenească... Credincios este Dumnezeu; El nu va îngădui ca să fiți ispitiți mai mult decât puteți, ci odată cu ispită va aduce și scăparea din ea, ca să puteți răbda“.

Și aceasta, pentru că Dumnezeu, din Marea Sa Iubire, și-a asumat firea omenească, pentru ca El însuși să sufere pentru noi și pentru păcatele noastre. „Căci prin ceea ce a pățit, fiind El însuși ispitit, poate și celor ce se ispitesc să le ajute“.

Acest ajutor vine de la Dumnezeu atunci când omul are credință și se luptă cu răbdare și stăruință. „Domnul poate să scape din ispite pe cei credincioși, iar pe cei nedrepti să-i păstreze, ca să fie pedepsiți în ziua judecării. Și mai vărtos pe cei ce umblă după înboldirile cărnii, în poftă spurcate și disprețuiesc domnia cerească. Îndrăzneți, îngâmfăți...“.

Sfântul Maxim Mărturisitorul zice: „Chipul ispitelor e îndoi; unul e din plăcere, iar altul din durere. Cel dintâi e ales de bună voie, iar celălalt fără voie. Primul e născătorul păcatului și de el ni s-a poruncit să ne păzim (Mt. 26, 41), iar celălalt e pedepsitorul păcatului, chinuind prin dureri și necazuri dispoziția iubitoare de păcat“.

Și Mântuitorul Iisus Hristos deși era fără păcat, a fost ispitit și de diavol și de oameni. Astfel, după postul de patruzeci de zile, din pustia Carantaniei, Iisus de trei ori este ispitit de diavolul, încercare încheiată cu un eșec zdrobitor pentru vicleanul ispititor, căruia „Iisus i-a zis: Piei, Satano, căci scris este: „Domnul nostru Dumnezeu îți tău să te închini și Lui singur să-I slujești“.

În activitatea Sa mesianică, Mântuitorul a fost ispitit și de Petru, care a vrut să-L împiedice a-și duce la îndeplinire opera Sa de răscumpărare, fapt pentru care Domnul muștră pe Petru, zicând: „Mergi înapoia Mea, Satano! Sminteală îți este ale; că nu cugetei cele ale lui Dumnezeu, ci cele ale oamenilor“ (Mt. 16, 23).

Ispită a fost când mulțimile hrănite de El, cu cele cinci pâini și doi pești, au voit să-L proclame apoi Rege, când a intrat în Ierusalim, cărăre pe mânășul asinei, smerit, spre a împlini proorociile (In. 12, 12—15). Ispită a fost și acuzația că scoate demonii cu Belzebul (Mt. 12, 24), îndeosebi din partea fariseilor, a cărturarilor, irodienii și saduceii, în diferite împrejurări, cu banul dajdiei, etc. De aceea, le spune: „Ce Mă ispitii, fățarnicilor? (Mt. 22, 18 ss). De asemenea a fost ispitit de căpeteniile iudeilor, când era pe cruce, cerându-i să se coboare de pe cruce, ca să creadă în El (Mt. 22, 31).“

Deci, cu atât mai mult, noi, oamenii de rând, trebuie mereu să fim în gardă, de pază la porțile minții, ale inimii și ale sufletului, „luând seama la tine însuși, ca să nu cazi și tu în ispită“.

Iată dar că vicleanul diavol nu se rușinează să ispitească tot ce-i stă în cale. Mai mult, se poate spune că „oamenii cei mai bănuți de ispite sunt

ÎNĂLȚAREA DOMNULUI

(Urmare din pag. 1)

am pierdut-o prin păcat. Căci noi care eram ca niște nevrednici pe pământ, odată cu Hristos ne înălțăm și noi la cer. Noi care nu eram vrednici de nici o cinste pe pământ, ne-am înălțat la împărăția cea de sus. Firea noastră ce fusese alungată din paradisi de către Arhangheli, acum s-a ridicat mai mult decât aceștia, căci nu se putea sta mai jos decât Adam și nici nu se putea ridica mai sus decât rânduit Hristos“.

Prin înălțarea la cer, Mântuitorul Iisus Hristos aduce cu El, înaintea lui Dumnezeu Tatăl, firea omenească sfințită, curată, drept pargă a toată firea noastră, căci mărturisește renumitul predicator Ilie Mimat: „după cum vulturul, cutezătoarea pasăre a văzduhului, arată puilor săi meșteșugul zborului, pe calea cea neumbată a cerului, mergând el înainte și învățându-i cum să zboare, tot așa și Domnul Iisus Hristos a mers înainte pe calea cea neumbată a cerului, învățând pe cei care-L iubeau, cum să tindă și ei spre patria cerească, ca în felul acesta să fie solie între Dumnezeu și oameni“.

Înălțarea Domnului „podoaba praznicelor“, cum o caracterizează Sf. Epifanie, însemnează sărbătorirea reînnoirii Mântuitorului la opera de cărmuire a lumii, pe care a răscumpărat-o cu scump sângele Său. Scopul misionar al acestei înălțări îl certifică Sf. Apostol Pavel când zice într-un mare text hriologic: „Dumnezeu L-a înălțat nespuse de mult pe Fiul Său și i-a dat un nume mai presus de orice nume, ca înaintea lui Iisus să se plece tot genunchiul, al celor cerești și al celor pământesti și al celor dedesubt și orice limbă să

cei care se tem mai mult de Dumnezeu și fac voia Lui. Căci Satana nu ispitește pe cel ce-l are în mână, ci pe acela care-l scapă, sau îl zădărnicește planurile lui. Sfântul Efreim Sirul a văzut în vedenie, tînând pe ziduri, la poarta unei cetăți, pline de desfrâu, un singur diavol, care nu făcea altceva decât să se sucească leneș, când pe de o parte, când pe alta. În schimb, în pustie a văzut un viespar întreg de diavoli dând târcoale în jurul unui singur pustnic îmbunătățit. Unde ispită bănuțeste mai aprig, se poate spune, că și virtutea este mai mare“.

Valurile mari se ridică unde-i și apa adâncă. Într-o baltoacă nu se stărnește furtună! Ispitele sunt un fel de barometru al credinței. Ele nu trebuie căutate, ci întâmpinate și biruite prin statornicia în credință, luptă continuă și cu priveghere „ca la graniță“, mereu apelând la mila lui Dumnezeu. „Cumă fără încercare nu se poate; — zice Sfântul Ioan Gură de Aur — nici răsplătă fără luptă“.

Și încă ce fel de luptă?! Dacă orice luptă produce dureri și suferință și-l scoate pe om din starea de comoditate și-l face „străjer“ al sufletului său, atunci „noi trebuie să luptăm cu suferința stăpâniți de gândul că putem să nu cădem în ispită și dacă vom cădea suntem vinovați. Dacă vom lupta astfel nu vom cădea“.

Lupta noastră cu ispită este ca și lupta cu un șarpe. Dacă nu-l distruge capul te încolăcește și te mușcă. Nu este bine să te joci cu el! Și lupta omului cu ispită nu trebuie redusă la o hărțuială timidă, cu concesii și reveniri. E necesar un adevărat asalt sufletesc. Omul trebuie să-și mobilizeze atunci întreaga lui energie, să-și moarte și pe viață, strigând după ajutor: „Doamne, ajută-mi!“, „Doamne, nu mă lăsa!“.

Aceasta este semnificația a ceea ce cerem lui Dumnezeu: „și nu ne duce pe noi în ispită“, adică, nu ne lăsa, Doamne, să cădem pradă ispitei pe care o întâmpinăm, sau încercării Tale, Doamne! Adică „să nu ne lase să fim ispitii de voia noastră și de pofta noastră, căci din căderea într-o astfel de ispită se naște moartea. Psalmistul zicea: „Cercetează-mă, Doamne, și mă cercă“ (Ps. 25, 2). De aceea, dreptul face amândouă cererile. Pe de o parte cere să fie ispitit (cercet) cu îngăduința lui Dumnezeu, spre probare în vederea mântuirii; pe de alta cere să nu fie ispitit de voia și de pofta sa spre pieirea sufletului“.

Sfântul Apostol Pavel scria că: „În lupta noastră cu păcatul, nu v-ați împotrivi încă până la sânge. Și ați uitat îndemnul care vă grăiește ca unor fii: „Fiul meu, nu disprețui certarea Domnului, nici nu te descuraja, când ești muștrat de El, căci pe cine-l iubește Domnul, îl ceartă, și bicuiește pe tot fiul pe care-l iubește... Căci care este fiul pe care tatăl său nu-l pedepsește?“

Sfinții apostoli considerau ispitele ca o bucurie, ele fiind prilej de curățirea credinței. „Întru aceasta vă bucurați măcar că acum ar trebui să fiți triști, încercări fiind de multe feluri de ispite pentru puțină vreme. Pentru că credința noastră încercată, mult mai de preț decât aurul cel pieritor, dar lămurit prin foc, să fie găsită spre laudă și spre slavă și spre cinste, la arătarea lui Iisus Hristos“.

Și mai mult, „Mare bucurie să socotiți, frații mei, când cădeți în felurite ispite știind că încercarea credinței voastre lucrează răbdarea“.

Și numai „prin răbdarea noastră — a zis Mântuitorul — veți dobândi sufletele voastre“.

Nici o luptă fără răbdare nu poate asigura birușina finală. Sfântul Efreim Sirul ne îndeamnă la rugăciune... „Iar duhul curăției, al gândului smerit, al răbdării și al dragostei, dăruiește-l mie, slujii Tale...“.

8 Pateric Athonit, Trad. de Prof. Florian Stroe, Col. Anastasia, București, 1995, p. 115—116.

9 Arhim. Ioanichie Bălan: Ne vorbește Părintele Cleopa I, Huși, 1995, p. 42.

10 Mc. 14, 38 și Lc. 22, 40.

11 Biblia, cit., ed. 1988, Iov, cap. 1—42, p. 534—564.

12 I Cor. 10, 13.

13 Ebr. 2, 18.

14 II Petru, 2, 9, 10.

15 Filocalie II, cit. p. 284.

16 Mt. 4, 1—10.

17 Preot Dr. Ioan Mircea: Dicționar al Noului Testament, cit. p. 222—223.

18 Gal. 6, 1.

19 Înălțarea de credință ortodoxă, cit., p. 217. Vezi și Sf. Ioan Gură de Aur: Omilia despre Statul, 1—2, vol. II, p. 567—568.

20 Predici despre statul, vol. I, partea I-a. Trad. de Șt. Bezdechi, R. Vâlcea, 1937, p. 96.

21 Prot. Dr. Dumitru Stăniloae: Iisus Hristos sau Restaurarea omului, Sibiu, 1943, p. 172.

22 Filocalia vol. XI. Sfinții Varsanufie și Ioan. Trad. de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae. Edit. Episcopiei Romanului și Hușilor, 1990, p. 399.

23 Ebr. 12, 4—7.

24 Iac. 1, 2—4.

25 Lc. 21, 19.

„LUCIAN BLAGA“, numele Universității din Sibiu*

In 12 mai 1995 au avut loc festivitățile legate de atribuirea numelui de „Lucian Blaga“, Universității din Sibiu. Concomitent i-a fost recunoscut oficial și Facultății de Teologie numele de „Andrei Șaguna“. De asemenea, Facultatea de Medicină, din cadrul aceleiași Universități, a primit numele lui „Victor Papilian“.

La festivitate au luat parte: Dl. Oliviu Gherman, președintele Senatului României, Dl. prof. universitar Liviu Maior, ministrul Învățământului, consilier Germaniei la Sibiu, reprezentanți ai autorităților locale și ai cultelor, profesori, studenți și alți invitați.

A fost de față D-na Dorli Blaga, fiica poetului.

Dl. Victor Opaski a transmis un mesaj din partea președintelui României, Dl. Ion Iliescu.

Istoria începuturilor lumii, așa cum ne-o prezintă Cartea Cărilor (Geneză, cap. II), reține printr-un esențial și faptul că, îndată după creație, Adam îndemnat de Dumnezeu a dat nume la tot ceea ce constata cu uimire că îl înconjoară: păsărilor cerului, animalelor domestice, fiarelor câmpului și, fără îndoială, florilor, copacilor, fluturilor... Nevoia de identitate se înscrie printre fenomenele originare și ar fi fost de neînțeles dacă viziunilor momentelor Genezei i-ar fi scăpat acest lucru.

Cea dintâi misiune a lui Adam a fost, așadar, aceea de a da nume. I-a zis cerbului, cerb, căprioarei, căprioară, lebedei, lebădă, rândunicii, rândunică, trandafirului, trandafir și tot așa mai departe, până la-a numit pe toate, de parcă le-a citit în gândul lui Dumnezeu care le crease și care, parcă, nici nu s-ar fi putut numi altfel. Toate numele, ca și numele oamenilor, seamănă cu ceea ce numesc sau, dacă vrem s-o întoarcem, ceea ce e numit parcă seamănă numelui. Ne vin în gând Ideile platonice!

Și oamenii, de la Adam și Eva încocoare, capătă și ei nume. O identitate. De cele mai multe ori numele sugerează că destinul celui numit e încredințat unui model, unui sfânt, unui om mare. Capătă nume și instituțiile, țările...

Universitatea din Sibiu, atribuindu-și numele lui Lucian Blaga, cinstește un mare fiu al Transilvaniei și își oferă un model. Lucian Blaga a fost un mare poet, dramaturg, eseist, filozof, un model cultural fără de care matricea stilistică românească n-ar fi fost suficient exprimată și s-ar simți un gol, o discontinuitate în desfășurarea ei. S-a și văzut acest lucru atunci când, pentru o vreme, sub zodia totalitarismului, s-a încercat îndepărtarea lui Blaga din cultura românească. Aberyțiile, prin chiar faptul că sunt aberații, nu pot avea durată. Nemurirea cuiva într-o cultură nu se proclamă și nu se poate anula. Este. Și fiind, rămâne. Nu există mijloace care s-o îndepărteze în fapt. Pot veni valuri de năpăstuii nedrepte, dar „ce e val, ca valul trece“.

Intr-o vorbire despre Lucian Blaga, de câteva minute, s-ar putea spune mai cu folos, doar un poem. Un poem de Blaga, bineînțeles. Cred că și lui i-ar conveni mai mult decât o încercare de a-l defini schematic în spațiul culturii și, cadrul ei, în spațiul filosofiei și, neapărat, și al religiei. Ceea ce nu înseamnă că, pe răgaz, acestea nu trebuie făcute. Aripile lui i-au fost frânte pe când se mai afla încă în zbor, cum au fost frânte și ale celor
(Continuare în pag. a 4-a)

Dr. ANTONIE PLĂMEDEALA
Mitropolitul Ardealului

* Cuvânt la solemnitatea de atribuire a numelui poetului Universității din Sibiu în ziua de 12 mai 1995.

DUMINICA RUSALIILOR (CINCIZECIMII): Fapte II, 1—11

Praznicul împărătesc, sărbătorit la 50 de zile după Înviere și la 10 zile după Înălțare, poartă numele de Duminică Rusaliilor sau Duminică Pogorării Duhului Sfânt. În popor, acest praznic este numit și Duminică Mare. Ziua aceasta este mult respectată, fiind sărbătorită cu mare veselie, cu cântece și jocuri de călușari, în special în Oltenia.

Denumirea de „Rusalii“ este de origine romană. Substantivul plural latin „rosalia-ium“ desemnează sărbătorile romane în timpul cărora se depuneau coroane de trandafiri la morminte. Era sărbătoarea numită a trandafirilor (rosa-ae-trandafir, cunună de trandafiri), în care se dădea și masă.

În Biserica noastră, Sămbăta Rusaliilor este numită și Sămbăta moșilor, adică ziua de pomenire a moșilor și strămoșilor noștri. Se pomenește cei morți cu o zi înainte de Rusalii, pentru că Pogorârea Sfântului Duh, care se va serba a doua zi, să se facă și asupra celor morți, izbăvind-i din stricăciune și de pedeapsă. Se aduc atunci la biserică și se împart la morminte: mâncăruri, fructe, haine și vase (oale și străchini).

Poate că Biserica a rânduit să se pomenească morții și să se viziteze mormintele și în această zi, tot sub influența sărbătorii Rosalia de la romani, când se vizitau și se încoronau mormintele cu

flori. Asemănarea, însă, nu înseamnă identitate. Numai ca formă este o asemănare aici, dar în fond, pomenirea morților în Biserica noastră, în această zi, are alt conținut, așa cum am arătat mai sus. Aici avem practica unui cult spiritual, „cu duhul și cu adevărul“ (Ioan IV, 24). A fost o măsură pedagogică, de spiritualizare a sărbătorilor păgâne, spre a nu se leza sentimentele păgânilor și prozețiilor care îmbrățișau creștinismul. Aceștia au găsit și aici „Rusalii“ lor, dar într-un duh cu totul nou. Trebuia o tranziție de la cultul material păgân, la cultul spiritual creștin, dar făcută înțelepțește, așa cum a procedat Biserica.

„Cincizecimea“, denumire biblică a sărbătorii, făcea parte din cele trei mari sărbători iudaice: Paștele, Cincizecimea și Corturile. Paștele și Cincizecimea le-au ținut de timpuriu și creștinii, dar tot așa, cu înțeles nou de mari minuni: Învierea Domnului și Pogorârea Duhului Sfânt. Sfântul Apostol Pavel amintește praznicul Cincizecimii (I Corinteni XVI, 8 și Fapte XX, 16), de unde se deduce vechimea apostolică a acestei sărbători în creștinism, într-un duh nou.

Cincizecimea se mai numea „sărbătoarea Săptămânii“. Începutul pericopei de azi, „Și când a sosit ziua Cincizecimii“ este identic cu expresia „și când se împliniseră săptămânile“ (cf. Tobie II, 1). Ea se prăznuia în luna Sivan, ziua a 7-a, a cincizecea zi după 16 Nisan (Penticosti) (Levitic XXIII, 15—16), adică la cincizeci de zile după a doua zi a Paștilor evreilor, care se sărbătorea între 15—27 Nisan. În Pentateuh, Cincizecimea poartă numele de sărbătoarea Săptămânii, tocmai pentru că se serba la șapte săptămâni după Paști, adică la o săptămână de săptămâni (la 50 de zile), (Exod XXXIV, 22; Levitic XXIII, 15; Deuteronom XVI, 16). Se mai numea și sărbătoarea Secerșului (Exod XXIII, 16), fiind instituită și cu scopul de a se aduce mulțumiri lui Dumnezeu pentru prima recoltă de orz și grâu, după terminarea secerșului. Se mai numea și sărbătoarea Primițiilor (Trufandalelor), (Numeri XXVIII, 26; Levitic XXIII, 15), pentru că în această zi se aduceau Domnului, ca un adaos la jertfa de animale, primele pâini făcute din grâu nou.

Cincizecimea mai amintește și ziua când Dumnezeu a dat lui Moise Tablele Legii și le-a citit în fața poporului evreu. Termenul Testament (Cincizecimea) se găsește în multe cărți ale Vechiului Testament (Tobie II, 1; II Macabei XII, 32).

Textul pericopei. — „I. Și când a fost ziua Cincizecimii, erau toți Apostolii împreună la un loc.

2. Și din cer, fără de veste, s-a făcut un zău, ca de suflare de vânt ce vine repede și a umplut toată casa unde ședeau ei.

3. Și li s-au arătat, împărțite, limbi ca de foc și au șezut pe fiecare dintre ei.

4. Și s-au umplut toți de Duhul Sfânt și au început să vorbească în alte limbi, precum le dădea lor Duhul a grai.

5. Și erau în Ierusalim locuitori iudei, bărbați cucernici, din toate neamurile care sunt sub cer.

6. Și, făcându-se glasul acela, s-a adunat mulțimea și s-a tulburat, căci fiecare îi auzea pe ei vorbind în limba sa.

7. Și erau uimiți toți și se minunau zicând: Iată, nu sunt aceștia care vorbesc toți galileeni?

8. Și cum auzim noi fiecare limba noastră, în care ne-am născut?

9. Parți și mezi și elamiti și cei ce locuiesc în Mesopotamia, în Iudea și în Capadocia, în Pont și în Asia,

10. în Frigia și în Pamfilia, în Egipt și în părțile Libiei cea de lângă Cirene și romani în treacă, iudei și prozeliti.

11. Creteni și arabi, îi auzim pe ei vorbind în limbile noastre despre faptele minunate ale lui Dumnezeu“ (Fapte II, 1—11).

Tălcuire pericopei — Sărbătoarea Cincizecimii atrăgea la Ierusalim un mare număr de iudei pioși, nu numai din Palestina, dar și din întreg imperiul roman, în care se găseau iudei împrăștiați, numiți iudei din diaspora (Diaspora = împrăștiere). Veneau aici
(Continuare în pag. a 4-a)

Pr. prof. Nicolae Petrescu

(Urmare din pag. 1)

tră în război împotriva Austro-Ungariei. Tânărul Ciopron Petre-implinind vârsta de 20 ani, este chemat sub arme. Incorporat în Regimentul 29 Infanterie, ajunge pe frontul din Moldova unde se retrăsese Armata Română, după o suită de grele încercări nereușite. La 24 iulie 1917, Armata a II-a, condusă de faimosul general Alexandru Averescu, sparge frontul german al lui Makensen la Mărășești. Ostașul Ciopron Petre cade rănit în ziua de 29 iulie și este trimis în spitalele de companie unde cu greu își va refăce sănătatea. La încheierea războiului, lăsat la vatră, tânărul ia calea mănăstirii pentru a mulțumi lui Dumnezeu că războiul s-a terminat în favoarea României, că el a scăpat cu viață și că poporul român și-a văzut realizat viul secular, întregirea țării. Se cuvine să amintim că în aceeași zonă de război s-a aflat, și acolo și-a găsit sfârșitul vieții pământeste, preotul confesor Alexei Mateevici care, printre tranșee, a compus capodopera „Limba noastră“, cel mai desăvârșit imn-monument dedicat limbii române, rămas fără egal. Așadar, prin preoți de renume, prin teologi și cântăreți bisericești, chiar prin ierarhii săi, Biserica noastră străbună a fost o prezentă activă în toate momentele dramatice ale istoriei neamului, aducându-și tributul eroic întru salvarea ființei naționale și spre slava Bisericii noastre.

La Mănăstirea Slatina din jud. Suceava, tânărul Petre îmbracă haina de monah, primind numele de Partenie. Așa își inaugurează ascensiunea, la care nu visase inițial, pe treptele ierarhiei bisericești, spre fericirea lui, slăvitul mitropolit al Moldovei, Pimen Georgescu, un excelent pedagog, i-a descifrat calitățile și l-a adus la Iași, ajutându-l să urmeze Seminarul „Veniamin Costache“. Cu diploma de absolvent al Seminarului Teologic, a mers la Cernăuți unde a urmat până a obținut Licența în Teologie, după care s-a străduit de și-a cucerit și titlul de Doctor în Teologie. Ambele titluri, în contextul obținerii lor, atestau calități distinse ce urmau să-i marcheze viitorul. Model de intelectual înzestrat, monah cu viață exemplară, dispunând de o agilitate specifică spiritului organizatoric — întreprinzător, devotat țării pentru care sângerase pe câmpurile de bătaie în 1917, dispunând de darul oratoriei și de o irezistibilă dorință de activitate roditoare în slujba Bisericii, în anul 1937, la

vârsta de 41 ani, este înscăunat ca Episcop al Armatei cu reședința la Alba Iulia. Bunul Dumnezeu a voit ca în atmosfera ce anunța tulburări pe cerul Europei, când marile state se pregăteau pentru un nou război ce devenea iminent, pe scaunul de Episcop al Armatei să urce o figură vrednică de a cinsti locul ce i s-a încredințat. Spre sfârșitul deceniului al IV-lea, dramele în plan intern și prăbușirile în plan european definesc, la 1 sept. 1939, începutul celui de al doilea război mondial. Trupul țării noastre este sfâșiat de armata roșie după ultimatumul din 26 iunie 1940 când sunt cotopeite Basarabia și Bucovina de Nord. Apoi este amputat Ardealul de Nord în urma Dictatului de la Viena din 30 august 1940. Ca urmare, la 22 iunie 1941, când eroica Oaste Română primește comanda „Români, vă ordon treceti Prutul“, episcopul Partenie Ciopron începu să capete o popularitate crescândă prin prezenta sa pretutindeni. Slujbele de mare fast, acțiunile de repunere în slujba liturghisirii a bisericeșilor și mănăstirilor, transformate de bolșevici în cârciumi, săli de distracție sau chiar grajduri, reduceau speranța de libertate populației eliberate de sub jugul hain bolșevic. Și totuși, după un tragism de proporții înfiorătoare, războiul nostru drept este pierdut din motive ce nu ni se pot imputa. Nu uităm că și „poporul ales“ a fost învins, dezrădăcinat, dus în captivitatea babilonică de unde abia după 70 de ani s-a întors de s-a realtoit pe propria-i tulpină istorică, în propriul său pământ. După încheierea ultimului război mondial, Episcopul Armatei, Dr. Partenie Ciopron, distins, spre sfârșitul războiului, cu o înaltă decorație sovietică la propunerea generalului rus Susaikov, pentru corectitudinea de susținere a moralului trupelor române, începu să fie neglijat. Stalin, care el însuși reactivase scaunul de patriarh al Moscovei și Rusiei pentru ca să poată mobiliza toată suflarea colosului rus-sovietic spre înfrângerea Germaniei lui Hitler, începe să-și întoarcă fața de la toți cei cărora le ceruse, chiar le cerșise ajutorul. În locul declarațiilor și angajamentelor liniștitoare față de poporul român, începe instaurarea forțată, chiar sângeroasă a comunismului. Episcopul Ciopron, care vreme de câțiva ani s-a documentat asupra „tacticii și strate-

Regretatul Episcop al Armatei Dr. Partenie Ciopron

giei“ comunismului sovietic, chiar pe terenul acestuia, a înțeles cum trebuie să se aplece în condițiile asupririi de către ateismul inrobitor. Îndată după desființarea Episcopiei Militare, se gândește să se retragă pentru a dispăre din câmpul obiectivelor urmărite de agresori. Drept urmare, pleacă la mănăstirea „Sf. Ioan“ din Suceava ca egumen. Nu din teama că ar fi făcut vreun rău cuiva ci din înțelepciunea ce-l caracteriza. Știm că după vindecarea slăbănogului de la scaldătoarea Vitezda în zi de sâmbătă, când iudeii l-au întrebat pe acesta cine l-a făcut sănătos „cel vindecat nu știa cine este căci Iisus se dăduse la o parte din mulțimea care era în acel loc“ (Ioan 5—13). Că înțelepciunea experimentatului episcop îl inspira întregul comportament o dovedește și faptul că imediat ce s-a instalat la mănăstirea „Sf. Ioan“, primul drum l-a făcut la Securitatea locală unde le-a făcut cunoscut acelora rezidența sa în Suceava pentru a le dovedi că nu are nimic de ascuns. La puțin timp, tot în Suceava s-a oprit, în trecere, căpetenia comunistă Emil Dodnăraș care i-a cerut egumenului o întrevedere și i-a propus să accepte scaunul de arhieriscop al Clujului. Dr. Ciopron însă i-a solicitat un timp de gândire urmând să-i dea răspuns după zece zile. La împlinirea sorocului, Bodnăraș s-a ținut de cuvânt și a venit după răspuns. Egumenul însă i-a sugerat lui Bodnăraș ideea că la Cluj e bine venit numai un ardelean, așa că el, fiind moldovean, se consideră contraindicat. Adevărul însă stătea ascuns sub această motivație declarată. Fostul episcop se înformase prea temeinic asupra strategiei ateo-comuniste și nu voia să se lase prins ușor în vreun joc periculos. El știa prea bine — ceea ce noi aveam să aflăm mai târziu — în ce fel sfârșeste „tovarășul de drum“ al bolșevicilor. De asemenea el știa — ceea ce noi încă nu învățasem — că strategia bolșevică, atunci când își propunea să-l nimiciască pe cineva, întâi îl ademenea într-un post înalt, de unde, după ticlirea dosarului cu ajutorul trădătorilor, îl arunca „la munca de jos“ zdrobindu-l printr-o propagandă ticloasă. În cazul înțeleptului ierarh, strategia comunistă nu a reușit, ea fiind prevenită la timp prin refuzul scaunului ierarhic de Cluj unde planul

răufăcătorilor ar fi fost facilitat de elemente străine. Este momentul să scoatem în evidență că în toată această perioadă de tatonare, episcopul s-a sprijinit mult pe consultările cu propriul său ucenic pe care singur și-l adoptase, în perspectiva succesiunii pe scaunul ierarhic militar. În acest scop l-a hirotonit în cadrul clerului militar, socotindu-l vrednic și înzestrat cu tot ceea ce prefigura imaginea unui ierarh în fruntea Oștirii Române. Ucenicul era de pe aceleși plaiuri botoșene și îi inspira mare încredere. Este vorba de actualul patriarh al Bisericii „Așezământul Brâncovenesc Domnița Bălașa“ din București, preot icoonom stavrofor Zuzu Pavel. Autor al multor studii și articole de largă amplitudine tematică pentru Biserica, pentru adevărurile de vitală necesitate actuală, apărute în publicații din țară sau din străinătate; predicator de talent și prestigiu, cu calități confirmate chiar de Preafericitul Părinte Patriarh Teoctist, care l-a distins, rezent cu Crucea Patriarhală, continuă să păstreze în suflet speranța că-i va veni ceasul când binecuvântarea mentorului său va fi încununată de recunoașterea reală. S-a bucurat nespuse de mult când a văzut că drumul unui ierarh atât de îndrăgii și slăvit de toată suflarea românească nu putea rămâne definitiv trunchiat. S-au găsit forțe luminate care, după ce l-au ținut pe dr. Partenie Ciopron ca director al Seminarului Teologic de la Mănăstirea Neamț, unde vrednicia de organizator, însușelitor și gospodâr s-au confirmat din plin, au străpuns opreliștile comuniste și l-au înscăunat ca episcop al Romanului. A păstorit, cu dăruire neistovită, mulțimea de credincioși ce i se încredințase, din anul 1962 până la 1 ianuarie 1978 când, obosit și suferind, s-a retras din scaun pentru a se odihni în casa-i proprie ridicată la Mănăstirea Văratec. Acolo a fost îngrijit zi și noapte de maica Augustina, sora sa, de nepoata sa Adriana, de alte măicuțe în frunte cu maica stareță Nazaria Niță, până la 30 iulie 1980, când, împlinind exact 63 ani din ziua în care căzuse rănit la Mărășești, a trecut în lumea dreptilor. Și oricât de impenetrant era sistemul comunist în fața acestor evenimente, știrea s-a răspândit ca fulgerul. Așa se face că multă lume s-a adunat la înmormântarea din 30 iulie când au fost de față I.P.S.

Mitropolitul Moldovei, actualmente Preafericitul Patriarh Teoctist, înconjurat de P. S. Eftimie, Episcop al Romanului — succesor în scaun al regretatului Dr. Partenie Ciopron; P. S. Roman Ialomiteanu de la Arhiepiscopia Bucureștilor, P. S. Gherasim de la Episcopia Râmnicului și Argeșului, Arhimandritul Vartolomeu Anania, în prezent Arhieriscop al Vadului, Feleacului și Clujului, consilieri, profesori și elevi ai Seminarului Teologic de la Mănăstirea Neamț, multe măicuțe, mult popor binecredincios benevol, al păstoririi celui adormit întru Domnul.

Avem obligația de cuget să menționăm că Preafericitul Patriarh Teoctist, pe atunci Mitropolit al Moldovei, s-a îngrijit de soarta fostului Episcop al Armatei pe care, atunci când a venit ceasul trimis de Bunul Dumnezeu, l-a ridicat (1962) în scaunul de episcop al Romanului spre luminarea adevărului istoric, spre mulțumirea Oștirii Române pe care o păstorise cu credință, devotament, demnitate și spirit de sacrificiu. Iar această înscăunare se petrecea în plină „epocă de aur“ a ateismului opresor. În lumina acestui context am primit ca pe o neinspirată simplitate ipoteza că în timpul demolării bisericii „Sf. Vineri“, ar fi trebuit să se aile la fața locului și vârful Bisericii „care să conducă turma în împiedicarea acestei nelegiuiri, poate împreună reușeam ceva“. (Rom. lib. 25 febr. 95). Ca unul care am făcut parte activă în „turma respectivă“ ce nu s-a putut mânăstă nici măcar la nivelul stadionului sportiv, fie-mi permis a decodifica ceea ce se ascundea sub ipoteza că „poate împreună reușeam ceva“. Se știe că Elena Ceaușescu, incitată de poezii linguștitori care azi se află în vârfurile extremistice ale p.r.c.-ului pentagonal, dădea — brânci ca să preia conducerea statului. În această situație urma să facă o mișcare de forță prin care să se „eternizeze“, să apară în ochii lumii ca „omul surpriză“. Exemplul Albaniei, „primul stat ateu din lume“, îi era un reper. În ferocitatea-i cunoscută, aștepta un pretext major, eventual o demonstrație condusă de vârfurile Bisericii împotriva ei, așa cum propune, acum, dl Prodan, ca analabeta să instituie un stat ateu prin lichidarea fizică a ierarhiei și preoțiilor, căci bisericile deja începuse să le demoleze. În acest caz, întreb, era mai bine? Iar

dacă dl Prodan vine cu „soluții“ abia acum, eu pot dovedi că de codificarea de mai sus am experimentat-o chiar în acele zile. Porți astăzi convingerea că tocmai demolarea bisericii „Sf. Vineri“ a făcut să curgă paharul răbdării divine, ceea ce a avut ca urmare izbucnirea populației la 16 dec. 1989 în Timișoara, culminând în Bururești. Astăzi este în vâzu lumii că e mai ușor să reclădire sfintele lăcașuri demolate de ce ce împilau și distrugeau țara, decât să fi fost nevoiți să reedificăm întreaga Biserică străbună. Cât despre viețile ce ar fi fost sacrificate, oricum, nu mai puteau fi reconstituite. Să nu fi avut, atunci, cei care astăzi sunt plini de idei și soluții, la posturile de radio străine de tentativă analabetei de a dezrădăci și deporta însăși Patriarhia Română?! Faptul că luminatul Episcop al Armatei, dr. Partenie Ciopron, nu s-a luat de piept hoardele comuniste nu înseamnă nici pe departe, că le-ar fi acceptat. Cât de mult am fi beneficiari de înțelepciunea și vasta experiență a regretatului episcop dacă Bunul Dumnezeu ni l-ar fi ținut în viață până în aceste zile opinează cu adâncă reflecție zăumitul său succesor, P.C. Prodan Pavel Zuzu. Înțelepciunea conștientă a Oștirii Române nu se deminte când consemnează că „să nu se demoneze“, „este de fapt, reparație morală“. Iată confirmarea unei viziuni rarismice în bloul zilelor noastre. Da, o reparație „legitimă“. Și, ceea ce se prinde, o dreaptă „reparație morală“. „Doamne, nu am om care să mă arunce în scaldătoare ca până vin eu, alții...“ (Ioan 5—Cred însă, așa cum afirmă și alții, că a sosit cu prisosință momentul înfăptuirii actului binecuvântat al regretatului Episcop Partenie Ciopron. Cât de des ce se pândesc din umbră, „Sf. împotriva diavolului și el va găsi de voi!“ (Iacob 4, 7). Este, o timp să ne amintim cu respect și de fruntea ierarhului re a purtat gândul eroilor mării, de inima care a palpat pe câmpurile de jertfă, de cripe care o înalta în slujbele presionante închinat Dumnezeu Ceresc chiar în mijlocul tășilor Armatei Române angajate în bătălii pentru țară, neam și serică, îndemnat, cu înalta-itoritate a poporului Episcop Armatei Dr. Partenie Ciopron „Apropiată-vă de Dumnezeu și va apropia și el de voi!“ (Iac 4, 8).

SFÂNTUL SIMEON AL TESALONICULUI († 1429)

„Despre sfânta și îndumnezeitoare rugăciune”*

1. Această dumnezeiască rugăciune și chemare a Mântuitorului nostru „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă” este și rugăciune și binecuvântare și mărturisire a credinței. Dându-și pe Duhul Sfânt ea este: împărțire a dumnezeieștilor daruri, curățire a inimii, alungare a demonilor, sălășuire a lui Iisus Hristos înăuntrul nostru, izvor al înțeleșurilor duhovnicești și al dumnezeieștilor gânduri, izbăvire de păcate, vindecare a sufletelor și a trupurilor, dăruire a dumnezeieștii iluminări, adănc al milei lui Dumnezeu, dătătoare a dumnezeieștilor descoperiri și inițieri celui smerit, singura mântuitoare pentru că are numele mântuitor al Dumnezeului nostru și care este singurul nume care ni s-a dat, numele lui Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, și nu e cu putință să ne mântuim prin nici un alt nume, precum spune Apostolul (F.A. 2, 14).

Mai întâi este rugăciune pentru că prin ea cerem mila dumnezeiască. Și binecuvântare pentru că ne oferim pe noi înșine lui Hristos prin invocarea Lui. Și mărturisire pentru că a mărturisit Petru și a fost fericit de Domnul (Mt. 16, 16—17). Și ne dăruiește pe Duhul pentru că nimeni nu-l numește pe Iisus Doamne decât prin Duhul Sfânt (I Cor. 12, 3). Este și împărțire a dumnezeieștilor daruri pentru că după această mărturisire Hristos a făgăduit lui Petru că va da cheile împărăției cerurilor și curățire a inimii pentru că vede și cheamă pe Dumnezeu și-l curățește pe cel ce-L vede. Și alungare a demonilor deoarece prin numele lui Iisus Hristos s-au alungat și se alungă toți demonii. Și sălășuire a lui Iisus Hristos înăuntrul nostru, pentru că prin pomenirea Lui, Iisus Hristos este înăuntrul nostru și prin aceasta locuiește în noi și ne umple de bucurie după cum spune și psalmistul: „Adusu-mi-am aminte de Dumnezeu și m-am umplut de bucurie” (Ps. 76, 3). Și izvor al înțeleșurilor și gândurilor duhovnicești, pentru că Hristos e comoara oricărei înțelepciuni și cunoștințe (Col. 2, 3) și îl dăruiește celor în care locuiește. Și izbăvire de păcate deoarece pentru această mâr-

turisire Domnul a zis lui Petru: „Oricâte veți dezlega vor fi dezlegate și în ceruri” (Mt. 16, 19) și vindecare a sufletelor și trupurilor pentru că Petru a zis: „In numele lui Iisus Hristos scoală-te și umblă” (F.A. 3, 6) și „Enea, te vindecă Iisus Hristos” (F.A. 9, 34). Și dătătoare a dumnezeieștii iluminări pentru că Hristos e lumina cea adevărată (In. 1, 9) și împărțăsește strălucirea și harul Său celor ce-L cheamă, după cum zice și psalmistul: „Și să fie lumina Domnului și Dumnezeului nostru peste noi” (Ps. 89, 17) și Domnul: „Cel ce-Mi urmează Mie va avea lumina vieții” (In. 8, 12). Și adănc al milei dumnezeieștii pentru că cerem mila și Domnul este milostiv și se îndură de toți cei ce-L cheamă (Ps. 144, 8) și ia aminte îndată spre cei ce strigă către El (Lc. 18, 7). Și dătătoare a dumnezeieștilor descoperiri și inițieri (taine) celor smeriți pentru că ea însăși s-a dat prin descoperire de la Tatăl cereșt lui Petru (Mt. 14, 17) care era un pescar smerit, iar Pavel a fost răpit întru numele lui Iisus Hristos și a auzit descoperiri (II Cor. 12, 2) și întotdeauna lucrează în acest fel. Și singura mântuitoare pentru că în numele nimeni altcuiva nu ne putem mântui după cum zice Apostolul (F.A. 4, 12): „Și El este Mântuitorul lumii” (In. 4, 42), pentru aceea și în ziua cea mai de pe urmă (de apoi) toți vor mărturisi și vor slăvi vrând-nevrând că Domn este Iisus Hristos prin slava lui Dumnezeu Tatăl (Filip. 2, 11). Acesta este semnul credinței noastre și dovada că suntem și ne numim creștini și dovada că aparținem lui Dumnezeu pentru că zice Apostolul: „orice” duh care mărturisește Domn pe Iisus Hristos că a venit în trup este

(Continuare în pag. 5-a)

Pr. Danil

* Filocalia Părinților Neptici, vol. 5, ediție îngrijită de Georgios Galitis, cu o introducere a pr. Teoclit Dionisiu, Ed. „Grădina Maicii Domnului”, Tesalonic, 1983, p. 281—283, trad. prot. Danil Stoeneșcu; Menționăm că acesta este singurul text al Sf. Simeon al Tesalonicului inclus în Filocalia greacă și care lipsește din Filocalia română.

Duminica Rusaliilor

(Urmare din pag. a 3-a)

și prozeliți. Sfântul Luca, după ce enumeră „toate neamurile de sub cer”, participante la Cincizecime (versetele 9—11), având drept criterii țara în care locuiesc, le clasifică, recapitulativ, în doua grupe, din punct de vedere religios: „iudei și prozeliți”. Aceste două denumiri califică toate popoarele menționate mai înainte, fiindcă la toate aceste popoare se aflau iudei și prozeliți. Prozeliții sunt de neam străin, dar au îmbrățișat religia iudaică și au acceptat circumciziunea.

După tradiția creștină și după calculul cu Paștile din acel an, cincizecimea a căzut într-o duminică. Dacă se numără cincizeci de zile, începând de la 16 Nisan, prima sâmbătă după Paștile iudeilor, se ajunge într-o zi de duminică. „Erau toți Apostolii împreună la un loc” (V. 1). Expresia precizează că aici nu era adunarea celor 120, despre care se vorbește în Fapte I, 13—15, unde este redată și catalogul nominal al Sfinților Apostoli. Este de reținut această precizare, pentru a nu se crede că Sfântul Duh s-a pogorât, în chip de limbă ca de foc, peste toată mulțimea, ci numai peste cei 12 Apostoli. Apostolii se găseau „împreună la un loc”, într-o casă particulară, nu în Templu. În versetul 2 se precizează acest lucru, spunându-se că vuietul „a umplut toată casa unde ședeau ei”. Faptul că Sfântul Luca nu menționează locul unde se găseau adunații Apostolii, ne îndreptățește să credem că sediul Sfinților Apostoli, la Ierusalim, era destul de cunoscut de toată lumea. Era foisorul, denumit „camera de sus” (To iperoon) unde locuiau (Fapte I, 13). Faptul că erau adunați toți cei 12 Apostoli și faptul că erau adunați tot în foisor ne ajută să înțelegem, stricto sensu, cuvintele din versetul 3 în care se spune că Sfântul Duh s-a pogorât în chip de limbă ca de foc „și a șezut pe fiecare dintre ei”, adică numai asupra fiecăruia din cei 12 Apostoli și, în același timp, ne fereste de eroarea dogmatică protestantă, că botezul cu Sfântul Duh s-ar fi săvârșit asupra fiecăruia din numărul celor strănsi acolo — ca la o sută douăzeci de înși — cărora le-a vorbit Sfântul Apostol Petru (cf. Fapte I, 15). Pronumele „anton” (=pe fiecare), „dintre ei”, folosit în versetul 3, se referă numai la ceata Sfinților Apostoli. Gramatical vorbind, în forma aceasta, pronumele grecesc arată este un genitivul partitiv, care reprezintă un tot sau un întreg — Ceata Sfinților Apostoli — cu precizarea că peste fiecare dintre ei s-a pogorât Sfântul Duh, în chip de limbă ca de foc, fără nici un fel de deosebire. În minunea pogorării Sfântului Duh asupra Apostolilor n-a fost deci nici o omitere din numărul lor și nici un privilegiu, ca să ne ducă la altă eroare dogmatică, despre vreun primat apostolic. Cei „ca la o sută douăzeci” (Fapte I, 15) constituiau adunarea căreia i-a vorbit Sfântul Apostol Petru, despre necesitatea alegerii unui nou Apostol, în locul lui Iuda, dar ei nu locuiau „în încăperea de sus, unde locuiau Apostolii” (Fapte I, 13). De altfel, ei n-ar fi avut nici loc și nici rost în „camera de sus”. Ultimul verset, 26, al capitolului I se termină tot cu vorbirea despre Apostoli, acum 12 la număr. Primul verset din capitolul al II-lea continuă vorbirea tot despre Apostoli, ca subiect subînțeles, în textul grec, al predicatului nominal „erau toți”. Fiind așa de strănsă unitatea dintre ultimul verset al capitolului I și primul verset al capitolului al II-lea, autorul nu se mai consideră obligat să mai repete subiectul prin substantivul „Apostolii”, prin vreau pronume personal sau de întărire. Traducătorii au adăugat acest substantiv ca o precizare că și aici se vorbește tot despre Apostoli. Pronumele „toți”, din Fapte II, 1, se referă numai la Apostoli și nu la „frații care erau acolo „o sută douăzeci”.

„S-a făcut un vuiet ca de suflare de vânt” (v. 2). Este pregătirea minunii. Pogorarea Sfântului Duh, prin mijloace senzoriale, așa precum s-a făcut pregătirea pentru primirea Legii prin „tunete, fulgere și nor des pe muntele Sinai și sunete de trâmbițe foarte puternice” (Ieșirea XIX, 16). Acest vuiet era un act divin, care avea scopul să deștepte atenția specială a Apostolilor și a evreilor adunați, asupra măreției minunii ce va urma. Vuietul a umplut toată casa unde ședeau Apostolii, dar s-a răspândit și s-a auzit și în afară și mulțimea s-a străns imediat în jurul casei unde se produsese vuietul, fără să se urce în „Camera de sus” unde erau Apostolii.

„Limbile ca de foc” (v. 2). Limbile ca de foc constituie simbolul răneii Apostolilor, la predicare, a căror limbă a glășuit popoarelor cu tot focul. Ele sunt și semnul intuitiv al curățirii, al înnoirii și al nașterii prin Evanghelie și al arderii păcatelor, „precum focul mistuie paiea” (Isaia V, 24). Limbile ca de foc simbolizează și cărbunele de foc, luat cu cleștele de pe jertfelnic și care, atingându-se de buze, șterge toate păcatele și curăță fărădelegile (cf. Isaia VI, 6—7). Precum cărbunele arzător a curățat limba lui Isaia (VI, 6), tot așa limbile ca de foc trebuiau să curățe și să sfințească pe ucenici, ca și ei să sfințească și să curețe lumea.

În Vechiul Testament, focul era simbolul prezenței și puterii lui Dumnezeu și al Duhului Sfânt, care curăță și sfințește (Exod II, 2; Isaia IV, 4; Iezechiel I, 13, etc.).

Sfântul Ioan Botezătorul proorocește despre Domnul Hristos că va boteza „cu Duh Sfânt și cu foc” (Matei II, 11; Luca III, 16). Și în literatura clasică focul era simbolul prezenței divinității. În Eneida, de exemplu, cartea a II-a, versurile 655—680, Virgiliu spune că nu numai o groază minune (mirabile monstrum) a unei ușoare flăcări (levis flamma) l-a determinat pe Anchises, tatăl lui Eneas, să plece din Troia distrusă de greci. Flacăra aceasta a apărut pe creștetul nepotului său Iulius și l-a făcut să plece cu Eneas, eroul troian supraviețuitor, să-și caute undeva un pământ potrivit, ca să-și clădească altă cetate. În istoria legendară a Romei se spune, de asemenea, că tot o astfel de flăcără ar fi încins și fruntea lui Servius Tullius, înainte de a ajunge rege (al șaselea și penultimul rege al Romei). Trebuie să înțelegem din textul grecesc că limbile ca de foc s-au desprins singure dintr-o fascicolă de limbă și s-au așezat câte una pe fiecare Apostol, iar nu mai multe.

„Au început să vorbească în alte limbi, precum le dădea lor Duhul a grai” (v. 4). Apostolii au început să vorbească limbi necunoscute de ei până acum, adică limbile popoarelor enumerate în versetele 9—11. Minunea vorbirii în diferite limbi, la Cincizecime, este, propriu-zis, harisma specială a glasolaliei, des întâlnită la începutul Bisericii creștine și menționată în multe locuri din Noul Testament. Este rodul credinței în Domnul Hristos, la care se adaugă multe altele: „Iar celor ce vor crede, le vor urma aceste semne: În numele Meu, demonii vor izgoni, în limbi noi vor grai” etc., spune Sfânta Evanghelie (Marcu XVI, 17; cf. I Cor. XII, 10; XIV, 2, etc.). Glasolalia Noului Testament a fost una din împlinirile proorocești din Vechiul Testament. A fost în planul divin de descoperire, răspândire și întărire a religiei noi, între multe alte mijloace încă și mijlocul vorbirii în limbi deosebite și de aceea se găsesc multe profeții în Vechiul Testament despre vorbirea în limbi. În cartea Numeri XI, 25—27, de exemplu, se spune că „îndată ce a odihnit duhul peste cei șaptezeci de bărbăți căpetenii, au început a proorocești” (cf. I Regi X, 5—6). În cuvântarea sa catehetică, Sfântul Petru citează în întregime textul profetului Iona, II, 1—5, care prezice și explică minunea Pogorării Sfântului Duh.

Trebuie să mai reținem din acest verset că vorbirea în alte limbi a Apostolilor era sub directă inspirație a Sfântului Duh. Care-i îndruma în permanență, pentru a nu greși. În text este folosit imperfectul „precum le dădea lor Duhul a grai”, pentru a se arăta continuitatea conlucrării Sfântului Duh cu Apostolii și apoi cu urmașii lor de azi.

„Fiecare îl auzea pe ei vorbind în limba sa” (v. 6). Neamurile prezente la Cincizecime vorbeau, cu aproximație, patru limbi, în afară de dialecte: limba zendă, cea mai veche limbă a Perșilor (mezii și elamiții); limba semită, vorbită de mesopotamieni, iudei și arabi; limba greacă, vorbită de asiatici și egipteni; limba latină, vorbită de romani.

Se înțelege că Apostolii trebuie să fi vorbit unei astfel de mulțimi, într-unul din porticele templului. Se poate presupune că și ei se vor fi dus la templu la „al treilea ceas din zi” (v. 15), oră de rugăciune, ca să facă o rugăciune de mulțumire către Dumnezeu pentru această minune și-l va fi urmat și mulțimea și fiecare își auzea vorbirea în limba în care s-a născut (v. 8). Nu ni se dau alte amănunte: dacă mulțimea s-a grupat pe limbi și dialecte, dacă fiecare grup le vorbea câte un Apostol, etc. Precizarea este că Apostolii au vorbit limbile tuturor popoarelor. Popoarele au ajuns la împrăștierea lor, la neînțelegerea lor, la sumedenia de limbi și la amestecarea lor după cetezanța peste măsură, de a zidi Turnul Babel (Facere XI, 7—9). Până atunci, după potop, „era o singură limbă și un singur grai la toți” (Facere XI, 1). Minunea pogorării limbilor este un act

al restaurării unității universale a lumii întru Domnul Hristos aici pe pământ, dar desăvârșirea acestei ununi originare sfârșimată va fi în ceruri. „Și iată mulțime multă, pe care nimeni nu putea s-o numere, din tot neamul și semințiile și popoarele și limbile, stând înaintea tronului și înaintea Mielului, îmbrăcătă în veșminte albe și având în mână ramuri de finic” se spune la Apocalipsa VII, 9. În faza finală a minunii, Sfântul Petru „a ridicat glasul și a vorbit” (v. 14). El trebuie să fi vorbit în limba aramaică, limba națională de atunci a evreilor, nu în cele patru limbi și a fost înțeles de toată mulțimea. În acest caz, aici, mai este cuprinsă încă o minune, o minune auditivă, săvârșită de Dumnezeu, pe lângă cele de mai sus.

„Faptele minunate ale lui Dumnezeu” (v. 11), despre care au vorbit Apostolii, ne aduc în minte lucrările lui Dumnezeu pentru mântuirea întregii omeniri: trimiterea Fiului Său pe pământ, moartea, învierea și înălțarea Sa, pogorarea Sfântului Duh și întemeierea Bisericii Creștine pe pământ (cf. I Tim. III, 16).

Citirea atentă a acestei pericope ne duce la întuirea unei pluralități de minuni; a vuietului ca de suflare de vânt (v. 2); b) coborârea limbilor ca de foc peste Apostoli (v. 3); c) vorbirea în multe limbi a Apostolilor (glosolalia), (v. 4); d) minunea auditivă asupra mulțimii, care asculta și înțelegea pe Sfântul Petru (v. 14—41).

INVĂȚĂTURI DOGMATICE ȘI MORALE

a) Textul acestei pericope este mărturie clară, că Sfântul Duh s-a coborât în ziua Cincizecimii numai asupra Apostolilor, nu și asupra altor credincioși ai Domnului Hristos. Aceasta dovedește că numai Apostolilor și urmașilor lor direcți — episcopii și preoții — li s-a dat puterea de a învăța, a conduce și a sfinți în Biserică, sub directă și permanentă îndrumare a Sfântului Duh (v. 4).

b) Prin Taina Hirotoniei, primesc darul Sfântului Duh și arhieriei, preoții și diaconii, pentru a-și îndeplini cele trei serviri.

c) Ceilalți credincioși din Biserică primesc harul Sfântului Duh prin cele șapte Taine, săvârșite de clericii Bisericii.

d) Adunarea „tuturor neamurilor sub cer” (v. 5), la Ierusalim, în ziua Cincizecimii, unite în același gând, ascultând și înțelegând aceeași vorbire despre „faptele minunate ale lui Dumnezeu” (v. 11), oferă o pildă vie, despre puțința de a se închea și azi o unitate ecumenică între toți creștinii de pe pământ, cu puterea Sfântului Duh, vorbind una și aceeași limbă a credinței și a dragostei frățești, care a stat la baza întemeierii Bisericii creștine în ziua Cincizecimii.

„Lucian Blaga” — numele Universității din Sibiu

(Urmare din pag. a 3-a)

care ar fi putut zbura cu el, l-ar fi putut comenta, folosi, dar epoca noastră și va relua desigur în studiu, în libertate. La urma urmei suntem datorți s-o facem. Marele poet e singurul filozof român cu sistem. Cel puțin până acum.

Poezia lui va rămâne mare peste veacuri. Îmi aduc aminte că, elev fiind, în clasa mea se discuta inflăcărat despre cine vine după Eminescu în poezia românească. Puneam cultura la cale într-un seminar românesc din Chișinău românesc al Basarabiei. Opțiunile mergeau spre Blaga și Arghezi și, nu știu dacă o clasificare unanim acceptată s-a făcut până astăzi. Clasa mea era împărțită.

Și cu privire la filozofia lui Blaga au fost și mai sunt moduri diferite de receptare. E cunoscută cartea polemică din anul 1943 a părintelui Stăniloae. Polemica n-a mai putut continua în ultimii 50 de ani. Poate că va fi reluată astăzi și în viitor de alții și, nu va fi rău deloc. Eu chiar aş îndemna la aceasta.

Lucian Blaga nu s-a dorit și n-a fost un conformist în filozofie. Dacă ar fi fost, numărul celor care și-ar mai aminti de dânsul ca filozof, la 100 de ani de la naștere, ar fi destul de mic. Și e destul de mare. Foarte mare.

Poetul Blaga încă în anii tinereții, intrase și fusese publicat în colecția clasicilor români. E aproape sigur că Lucian Blaga și după 200 de ani de la naștere, și după aceea va rămâne mare și, pietrele templului său nu se vor măcina. Uitarea care, în rol de judecător necruțător, nivelează tot ceea ce n-a strălucit prin orizont și stil, și-i trece pe toți sub orizont, în groapa comună, pe Blaga nu-l va înghiți. Cenzura transcedentă cu care s-a confruntat dramatic, constrânsă poate și de obstacolele pe care filozoful riguros și le-a mai impus și singur, nu-l va fi lămurat tot ceea ce ar fi vrut să știe despre Dincolo, dar pe pământ și, îndeosebi în spațiul mirotic, el va rămâne până la sfârșitul istoriei să dea mărturie despre fețele unui veac în efervescentă căutare, și despre mințile mari ale acestui veac românesc, al nostru, printre care a lui a fost dintre cele mai scăpătoare.

Salutăm revenirea în triumf la Sibiu a lui Lucian Blaga pe frontispiciul și în identitatea Universității sibieni. Ca în fapt de Geneză, ca la botez, Universității i s-a dat un nume. Ea va intra cu acesta în istorie de acum încolo.

Un cuvânt de mulțumire se cuvine și celor care i-au redat mitropolitului Andrei Șaguna școala întemeiată de el, prima școală de nivel universitar din Sibiu, numind Facultatea de Teologie: „Andrei Șaguna”.

Să-mi îngăduiți să-mi închei celebrarea ambelor evenimente prin vechea urare strămoșească latină: VIVAT, CRESCAT, FLOREAT! Și Universitatea și genul ei protector Lucian Blaga și Facultatea de Teologie și genul ei creator Andrei Șaguna.

Să fie cu binecuvântarea lui Dumnezeu.

Calvarul unui duhovnic

Cu „CALVARUL UNUI DUHOVNIC” îmi împlinesc încă o sarcină duhovnicească, pe care mi-am asumat-o, de a descoperi și descrie viețile preoților care au înfruntat și suportat prigoane și temnițele comuniste.

Preotul Dumitru Bejan a făcut parte din elita Bisericii noastre. Era moldovean de la Hârlău. A fost înrolat în armată confesor militar. Înainte a fost profesor de religie în București.

În 1942, a căzut prizonier la Stalingrad și așa urmează epopea martirică a unui duhovnic. A părăsit prin multe lagăre de prizonieri: români, italieni, germani, unguri, spanioli și japonezi, de la Moscova, la Vorkuta. Avea un prieten, ca un frate de cruce — pe căpitanul Vântu și se pare că ei au fost port-drapelul creștin și românesc al batalioanelor de prizonieri. Un exemplu: prin 1943—44, a venit o comisie din România, în frunte cu Ana Pauker, pentru a recruta voluntari, s-a urcat la tribuna și s-a auzit o voce: — Dă-te jos, nemernic, n-avem nevoie de sfaturile tale!

Era vocea căpitanului Vântu. Numai el știe câte zile de carceră aspră a făcut.

Și, povestește în continuare preotul D. Bejan: treceam prin pădurile seculare ale Siberiei și deodată ne-au apărut printre ramurile de mesteceni filioane cu 2—3 etaje.

— A fost o mănăstire de călugări! Explica sergentul din escortă. Acolo au tăbărat noaptea, pe prieri, la 3 rânduri.

— Părinte Dumitru, să reținem visurile din noaptea aceasta că dormim în altarul mănăstirii! — l-a atenționat căpitanul Vântu.

Într-un lagăr au nimerit cu prizonieri unguri. S-au confruntat cu discuții aprinse din istoria Ardealului, cu Horea și Avram Iancu. Ungurii au rămas năucii auzind adevărul istoric față de cum au deformat ei istoria altora, netezind-o pe a lor. Discuție tare ca între cavaleri: „Eroii voștri ne-au ucis părinții noștri”. Au promis că întorși acasă vor corecta istoria.

Au ajuns la Vorkuta, dincolo de arcul polar, preciza pr. D. Bejan și cele văzute depășeau orice imaginație de rezizor de filme de groază sau a unui autor de romane de senzație.

La Vorkuta, moartea îl pândește pe om la fiecare pas, ca în scena următoare: Baraca-WC era izolată și trebuia să te legi cu o

(Continuare în pag. 5-a)

Preot Ioan Bărdaș
— fost deținut politic —

NICOLAE BĂLCESCU

175 de ani de la naștere

În calendarul aniversărilor din acest an figurează și împlinirea 175 de ani de la nașterea lui Nicolae Bălcescu (29 iunie 1819). S-a născut în București. Aici studiază la școala Sf. Sava, dovădind o drăoste deosebită pentru studiile istorice. Devine apoi autodidact.

La 19 ani intră în rândurile armatei și devine profesor la școala militară din Dușeti.

În 1838, din motive politice, este osândit la moarte, pedeapsă comutată în închisoare pe viață. După doi ani de pedeapsă este eliberat. În 1844 își începe activitatea publicitară la „Propășirea” din Iași. Pleacă apoi în Apus. În 1848 se află la Paris, unde participă la mișcarea revoluționară din februarie. În aprilie revine în țară, iar parte la mișcarea revoluționară din București. După revoluție este arestat și expulzat. În 1849 călătorește la Triest, Atena, Constantinopol, apoi la Pesta și Cluj, fiind acuns de Avram Iancu, până în octombrie. În 1850 ajunge la Londra, apoi revine la Paris, unde publică revista „România viitoare”. Sănătatea șubredă îl sistă să plece în sudul Franței (1851), apoi în Italia, la Palermo, unde va muri la 29 noiembrie 1852.

Cu N. Bălcescu se inaugurează o nouă școală istorică. Curenții istoric al Școlii Ardelene a avut ca rezultat deșteptarea conștiinței naționale, în lumina latinității noastre. În faza a doua a acestui curent, reprezentanții ei exagerați aveau credința că istoria țării noastre începe odată cu întemeierea Romei. Spre deosebire de aceștia, în Principate apare o altă mișcare istorică, reprezentată de M. Kogălniceanu și N. Bălcescu, care dau istoriografiei noastre o direcție nouă.

Promotorii noului curent, ca și Ardeleni, au convingerea că istoria trebuie să fie expresia strălucirii trecute, în vederea înfăptuirii aspirațiilor naționale în viitor. Cu alte cuvinte, istoria ne lumina

(Continuare în pag. 5-a)

Prof. Ieremia B. Ghita

Ce-i dragostea?

Ce-i dragostea? Sfânta legătură
Ce leagă ca un nod nedezlegat
Pe Făcătorul de umila făptură,
De omul cel căzut și întinat.

Ce-i dragostea? E limba inflăcărată,
Chemarea aspră a vechilor profeți,
E jertfa crucii cea însângărată
De câte ori cu ruga o repeți.

Ce-i dragostea? Slujirea lungă și tăcută,
Prinos al bieteii inimii omenești,
E tămăierea în veci neabătută
Spre scaunul frumuseților cerești.

Ce-i dragostea? Un munte de trăire
Zidit pe al smereniei ocean,
Al harurilor floare și rodire
Și moarte pentru șarpele viclean.

Dar vorbele, oricât ar fi de-alese
Și oricât ar fi de dulce viersul meu,
Nu-s pe potrivă tainei ne-nțelese
Căci DRAGOSTEA e însuși DUMNEZEU.

de Maica Teodosia Lațcu

Sfântul Mucenic IOAN CEL NOU de la Suceava Cine poate intra în sfântul altar?

De la începutul veacului al XV-lea, străvechea cetate voievodală Suceava adăpostește moaștele unuia din cei mai cunoscuți sfinți cinstiți de credincioșii din Moldova și anume Sfântul Ioan, supranumit „cel Nou”. Din puținele știri rămase în legătură cu pătimirea sa, se pot desprinde și câteva date biografice. Era originar din orașul Trapezunt (sau Trebizonda azi Trabzon în Turcia), oraș situat pe țărmul sud-estic al Mării Negre. Din 1204 până în 1261 a fost capitala unui mic „imperiu”, desprins din cel bizantin. De vreme ce a pățimit în jurul anului 1330, presupunem că s-a născut spre sfârșitul veacului al XIII-lea. Statistica sa în dreapta credință, care a mers până la sacrificiul vieții, ne face să credem că a primit o frumoasă educație religioasă atât în familie cât și de la unii din preoții numeroșii biserici din Trapezunt natal și chiar de la dascălii care l-au învățat carte. La vremea pătimirii sale se ocupa cu negustoria, ca mulți alți locuitori ai orașului. Așa se face că de multe ori călătorea în diferite orașe de pe țărmurile Mării Negre cu treburi negustorești. Cu prilejul acestor călătorii, se întărea, însă, și în dreapta credință, căci cunoștea biserici și mănăstiri, preoți și călugări cu viață imbușată.

Prin anul 1330 sau 1331, s-a îndreptat din Trapezunt spre „Cetea Albă” pe corabia unui oarecare Reiz, catolic din Veneția sau din Genova. Pe drum, a avut cu el discuții privitoare la credință, susținând cu darzenie adevărurile Ortodoxiei. Ajungând în Cetatea Albă, Reiz și-a pus în gând să se răzbuie de cucernicul Ioan, care-l înfruntase în discuțiile purtate pe corabie. Pe atunci, Cetatea Albă și ținutul înconjurat erau stăpânite de tătarii nogai. Drept aceea, Reiz s-a prezentat la conducătorul cetății (numit și ighemon sau eparh), spunându-i că Ioan dorește să treacă la religia tătarilor. Desigur, dregătorul s-a bucurat de această veste, proruind ostarilor lui să aducă în fața lui pe negustorul din Trapezunt. Fiind adus înaintea sa, dregătorul i-a grăit: „Am auzit că ești unul dintre bărbații aleși și înțelepți din Trapezunt și că ai dori să îmbrățișezi străvechea noastră credință. Deci, alesule prieten, lepădându-te de credința cea în Hristos, în fața acestei adunări adaugă-te celor care se bucură de dragostea și de oblađuirea mea”. Ioan a înțeles de îndată uneltirile lui Reiz, drept care a răspuns cu îndrăzneală eparhului: „Să nu-mi fie mie a mă lepăda de Hristos, căci ce-ar putea despărți inima mea de „Soarele dreptății” și de „Răsăritul cel de sus” și a mă întoarce în întunericul necunoștinței de Dumnezeu? Preputernice eparhe, vorbele care îți s-au spus despre mine sunt mincinoase, sunt iscodiri răutăcioase. Eu nu voiesc să disprețuiesc bunătatea care mi-ai arătat-o, dar nu pot să mă lepăd de Hristos — lumina lumii”.

Cuvintele alesului creștin au îndărjit pe dregătorul cetății, considerându-le ca disprețuitoare față de credința tătarilor. Drept aceea, a poruncit ca binecredinciosul Ioan să fie întins pe pământ și bătut cu toțge, socotind că în felul acesta îl va sili să treacă la religia lui. Spre surprinderea chinuitorilor săi, Ioan mărturisea cu și mai mult curaj credința cea adevărată zicând: „Binecuvântat ești Dumnezeu și preamărită ești Lumină în trei străluciri: Tatăl, Fiul și Sfântul Duh. Să nu-mi fie mie niciodată a mă închina soarelui și focului, ci Părintelui luminilor și slavei celei neînserate. Mulțumescu-ți Ție, Hristoase, că m-ai învrednicit a-mi spăla păcatele cu sângele meu și a mă sfinți cu puterea Sfântului Duh spre dobândirea vieții celei veșnice. Aceasta este ziua în care bucuria mea este deplină pe care nimeni n-o va lua de la mine. Dă-mi mie, Dumnezeu, să mă împărtășesc mai cu adevărat din slava zilei celei prealuminose a Împărăției Tale”. După ce a fost îndelung chinuit, a fost legat în lanțuri și aruncat în închisoare.

Plin de răni, a doua zi dimineața, a fost dus din nou în fața ighemonului, care a încercat din nou să-l convingă să treacă la credința lui. Și de data aceasta preavrednicul mărturisitor al lui Hristos s-a împotrivit zicând: „Numai cel ce rabdă până la sfârșit se va mântui, iar mie să nu-mi fie a mă sfinți și a mă încununa decât prin răbdarea chinurilor pentru mărturisirea lui Hristos, care a spus că „în lume necazuri veți avea, dar îndrăzniți. Eu am biruit lumea”. Aceste cuvinte l-au mâniat și mai mult pe dregătorul păgân, care a poruncit ca Ioan să fie supus la chinuri și mai înfricoșate. A fost din nou întins la pământ și bătut, apoi legat de coada unui cal și târat pe drumurile cetății, trupul fiindu-i astfel sfâșiat de pietre.

Unul din chinuitori, văzând tăria sa în credință, cuprins de ură și de mânie împotriva mărturisitorului lui Hristos, a scos sabia și i-a tăiat capul. După unele știri, cel care l-a ucis ar fi fost un evreu. În felul acesta, noul mucenic al lui Hristos s-a învrednicit să se facă părtaș tuturor darurilor dumnezeiești și a dobândi „cununa vieții veșnice”.

Ighemonul și ceilalți dregători tătari din cetate n-au dat voie creștinilor să ia cinstitul trup de pe drum și să-l îngroape după rânduiala creștinească. Dar Dumnezeu, în dragostea sa nemărgi-

nită față de aleșii Săi, a trimis trei îngeri din cer care i-au tămăiat trupul. Un necredincios din cetate, văzând această arătare a îngerilor în veșminte strălucitoare, a crezut că sunt preoți creștini, care, nesocotind porunca ighemonului au venit să facă slujba prohodirii lui Ioan. A scos arcul și săgeata ca să tragă asupra lor, dar atunci s-a petrecut a doua minune, căci mâinile i-au rămas lipite de arc și de săgeată; a fost izbăvit de pedeapsa cerească numai după ce a mărturisit ce urmărea să facă.

Aceste minuni l-au înfricoșat pe conducătorul cetății, care a îngăduit creștinilor să ridice trupul lui Ioan și să-l înmormânteze după rânduiala creștinească. A fost îngropat în cimitirul din Cetatea Albă.

Nevrednicul Reiz, fără să aibă mustrări de conștiință pentru uciderea lui Ioan, și-a pus în gând să mai săvârșască o nelegiuire. Văzând el însuși ce minuni s-au petrecut cu trupul lui Ioan, s-a gândit să-l dezgroape în ascuns și să-l ducă în țara sa, pentru ca de asemenea revărsări de daruri minunate care aveau loc în jurul trupului său să se bucure concetățenii săi. Dar și de data aceasta s-a întâmplat o minune. Pe când încerca să-l dezgroape, noul mucenic i s-a arătat în vis preotului care slujea la biserica cimitirului, descoperindu-i gândul lui Reiz. Intr-adevăr, mergând la cimitir, l-a surprins pe acesta cu oamenii lui, încercând să ia trupul lui Ioan. Drept aceea, preotul a înștiințat obștea credincioșilor din Cetatea Albă care au ridicat trupul neputrezit al noului mărturisitor al lui Hristos și l-au dus în altarul unei biserici din oraș. Rămășițele sale pământești, neputrezite și răspândind bună mireasmă, puteau fi considerate acum ca sfințe moaște. Ele au rămas în această biserică mai bine de 80 de ani, revărsând multe daruri asupra creștinilor care veneau și ingenunchiau în fața lor, cerând mijloacile sale în fața Părintelui ceresc.

În legătură cu orașul în care a pățimit Sfântul Ioan — numit acum „cel nou”, spre a se deosebi de Sfântul Ioan Botezătorul sau de alți sfinți cu acest nume —, s-a crezut mult timp că este vorba de Cetatea Albă de la gurile Nistrului, oraș care a aparținut secole în șir Moldovei, apoi României întregite. Mai nou, unii învățați consideră că este vorba de o localitate cu același nume lângă strâmtoarea Kerci, din Crimeea.

Vestea despre cinstitele sale moaște, și mai ales despre minunile care se săvârșeau în jurul lor, a ajuns curând și în Tara Moldovei, întemeiată pe la mijlocul veacului al XIV-lea și consolidată apoi în cursul domniei îndelungate și pașnice a lui Alexandru cel Bun (1400—1432). Acest evlavios domnitor — la stăruințele căruia a fost recunoscută oficial Mitropolia Moldovei de către Patriarhia ecumenică din Constantinopol — în dorința de a ridica prestigiul noii Mitropolii dar și pentru ca țara lui să aibă un sfânt ocrotitor, — a socotit că e bine să aducă moaștele Sfântului Ioan cel Nou din Cetatea Albă la Suceava, capitala sa și reședința Mitropoliei. Astfel, în anul 1415 „au fost aduse cu multă cheltuială moaștele Sfântului mucenic Ioan Novă de la Cetatea Albă de la păgâni și le-au așezat în fârgu în Suceava, la Mitropolie, cu mare cinste și cu litie, pentru paza și ferița (ocrotirea n.n.) scaunului domniei sale, carele să prăznuiește miercuri și joi în săptămâna Rusaliilor”. Așa scria Axintele Uricariului în întregirile (sau interpoalările) pe care le-a făcut la Cronica sau Letopisețul lui Grigore Ureche.

Alaiul cu moaștele Sfântului Ioan au fost întâmpinate la locul numit „Poiana Vlădicăi”, în apropiere de Iași, de către domnitor și soția sa, de mitropolitul Iosif, de marii dregători, egumeni, călugări, preoți și credincioși, care le-au însoțit până la Suceava. Acolo au fost așezate în biserica Mirăuți, care, cu multe refaceri de mai târziu, dănuiește până azi.

Cu prilejul aducerii moaștelor sale la Suceava — sau poate câțiva ani mai târziu —, s-a alcătuit o scurtă lucrare istorico-agiografică intitulată: **Mucenicia sfântului și slăvitului mucenic Ioan cel Nou care a fost chinuit la Cetatea Albă**. Mult timp s-a crezut că autorul acestei lucrări ar fi un învățat ieromonah din sudul Dunării, Grigorie Țamblac, care a ajuns apoi mitropolit al Kievului. În anii din urmă, s-a dovedit că este vorba de un localnic, cu numele Grigorie, care se intitula „monahul și presbiterul marii Biserici a Moldovei”. În această primă lucrare originală scrisă în Moldova — în slavonește — sunt prezentate câteva date despre pătimirea Sfântului Ioan, dar este descrisă și aducerea cistitelor sale moaște la Suceava.

În felul acesta, Sfântul Ioan cel Nou a devenit „aparătorul și ocrotitorul” întregii țări a Moldovei, din Carpați până la Nistru. În cursul veacurilor, binecredincioșii români de pretutindeni — dar mai ales cei din nordul Moldovei, din părțile de răsărit ale Transilvaniei și din Maramureș — au cinstit după cuviință pe acest ales mucenic al lui Hristos. Mitropolitul Varlaam, în cunoscuta sa **Cazanie**, tipărită la Iași în 1643, scria că era prăznuit în fiecare (Continuare în pag. a 6-a)

Pr. prof. Mircea Păcurariu

Calvarul unui duhovnic

(Urmare din pag. a 4-a)

frânghie să nu te smulga „purgau”, un vânt puternic. Dacă te lua vântul te rostogolea prin zăpădi și în depărtări se auzeau lupii urland. Nenorocitul putea să fie oricine. Cine să-l salveze? Japonzii erau exclusiviști, italienii și ungurii cu morala lor de paradă, nemții și norvegienii cu indiferența lor. Ieșeau 30—40 de români înându-se de mâini și-l salva. Această calitate de „samariteni” au avut-o românii peste tot; aceasta este virtutea Ortodoxiei.

Altă scenă din lagărul femeilor: O grupă de soldați aduceau cazanul cu ciorbă, la intrare. Dacă femeile reușeau să smulga un soldat, acela era pierdut. Nimeni nu-l mai putea salva.

Codurile lui Lenin și Stalin deschiuau cele mai negre zări pentru omenire dar tot oamenii le-au aruncat la lada cu gunoi a istoriei.

— Ne-am cutremurat, conchidea pr. Bejan, când am văzut că omului i s-a luat rațiunea și conștiința, aruncându-l în câmpul sălbatic al instinctelor, reeditând pagini de apocalipsă.

Cea mai sinistru imagine pe care ne-a dat-o pr. Bejan, a fost aceea cu experiențele pedagogiei psihopaților Džârjinșchi și Macarenco, făcute pe viu în lagărele bolșevice. Toată „reducerea” era condusă de echipe de pușcăriși detracți, dresați anume, care terorizau și dezumanizau oamenii. Asta voia și stăpânirea, să se „topească” dușmanul de clasă să nu se mai întoarcă la vatra lui. „Am avut și noi infernul de la Pitești”, completa pr. Bejan.

Spun unii că numai în Apus a fost holocaust. Dar în desul cortinei de fier, de la Berlin la Vladivostoc, ce a fost? Nici o deosebire între Auschwitz și Vorkuta. Hitler îl topea pe oameni într-o clipă, Stalin îl topea în 5—10 ani; omul ajungea un cadavru viu, psihologic este mort, poate era și mai inuman.

În 1952, pr. Bejan s-a întors din prizonierat. În gara de Nord cineva l-a oprit zicând:

— Intră în mașina asta și nu te uita în jur!

A fost dus la MAI, condamnat și depus la Aiud. După ispășirea condamnării a fost dus în Bărăgan, cu domiciliu forțat. Putea să se miște și l-a căutat pe fostul mitropolit și profesor de la Cernăuți, Tit Simerdea, care servea la o biserică din București.

Bătrânul l-a recunoscut și pr. Bejan i-a spus:

— Inalt Prea Sfințite, am o problemă duhovnicească... Căzând prizonier în 1942, am pierdut lada de campanie cu Sf. Împărtășanie pentru soldați și pentru mine este o povară duhovnicească!

— Părinte Dumitre, a fost un caz de forță majoră... Dar ca să-ți recapeți liniștea sufletească îți dau un canon!...

În 1956, după revoluția din Ungaria, pr. Bejan a fost arestat și condamnat la 25 de ani muncă silnică. Așa l-am cunoscut în celularul și în Zarca din Aiud în 1963—64. În 1964 ne-am eliberat.

Pr. Bejan nu are nevoie de elogi. Vocația lui pentru Evanghelie a fost aceeași și la Aiud și în Bărăgan și la Vorkuta. Avea o robustă erudiție teologică mai ales în cunoașterea ortodoxiei ruse. Avea subtilități duhovnicești, care-l făceau simpatizat și solicitat.

Preotul Dumitru Bejan are un loc asigurat în frontul marii Armate a rezistenței românești împotriva tiraniei comuniste.

Sf. Simeon al Tesalonicului

(Urmare din pag. a 4-a)

de la Dumnezeu (I In. 4, 2), după cum am spus mai înainte, iar cel ce nu mărturisește aceasta nu este de la Dumnezeu, ci este de la Antihrist care nu-L mărturisește pe Iisus Hristos. De aceea trebuie ca toți creștinii să mărturisim neîncetat acest Nume, atât pentru propovăduirea credinței, cât și din dragoste pentru Mântuitorul nostru Iisus Hristos, dragoste de care nimic nu trebuie să ne despartă niciodată (Rom. 18, 35), dar și pentru că Numele lui ne dă har și iertare și izbăvire și vindecare, sfințire și iluminare și mai presus de toate mântuirea. Pentru că prin a est dumnezeiesc Nume Apostoli au făcut și au arătat mari minuni, iar dumnezeiesc-ul Evanghelist zice (In. 20, 31): „Acesta s-au scris pentru ca să credeți că Iisus este Hristos, Fiul lui Dumnezeu” — iată credința — „și arzând viață să aveți în Numele Lui” — iată mântuirea și viața.

2. Deci această numire (a lui Iisus Hristos) ca rugăciune să o zică fiecare evlavios (credincios) continuu, cu mintea lui și cu buzele și când stă, și când umblă, și când se așează, și când se culcă și orice ar face sau ar spune să se silească la aceasta. Astfel va afla mai mare liniște și bucurie după cum cunoșc din experiența lor cei ce se îngrijesc de aceasta. Deoarece însă această lucrare este mai presus de cei ce trăiesc în lume, dar chiar și pentru monahii care au griji, de aceea toți aceștia să aibă cel puțin un anumit timp pentru această lucrare și, pe cât le stă în putință toți să aibă ca pe un canon îndeletnicirea cu această rugăciune, atât clericii, cât și monahii, cât și laici. Deci monahii, ca unii ce sunt înrolați (în această lucrare) și pentru că o au ca pe o obligație a lor necesară, chiar dacă sunt (prinși) în grija slujirilor (ascultărilor), trebuie însă să se silească pe ei însuși, întrucât se cuvine să se nevoiască cu această rugăciune și să se roage Domnului neîncetat. (I. Tes. 5, 17), chiar dacă se găsească în reverie, tulburare și într-un fel de stare de robie a minții să nu se lase batjocorită de vrăjmașul, ci să se întorcă spre rugăciune și să se bucure cum se întorc. Clericii să se silească spre aceasta ca spre o lucrare apostolică și predică dumnezeiască și pentru că această rugăciune îndeplinește lucrări dumnezeiești și exprimă dragostea lui Hristos. Mirenii să se nevoiască după putere cu rugăciunea ca și cu o pecete a lor însuși și semn al credinței și a părării și sfințire și alungare a oricărei ispite.

Prin urmare toți, clerici, laici și monahii, îndată ce ne trezim din somn, trebuie să punem în mintea noastră pe Hristos și pe Hristos să-L pomenim mai întâi. Și aceasta să l-o aducem lui Hristos ca pe un început al oricărei cugetări și ca pe o jertă. Degarece mai înainte de orice altă cugetare trebuie să-L pomenim pe Hristos, Care ne-a mântuit și ne-a iubit atât și pentru că suntem și ne numim creștini și ne-am îmbrăcat în El prin dumnezeiesc-ul Botez (Gal. 3, 27), am fost pecețuți prin Mirul Lui și ne-am împărtășit și ne împărtășim cu Sf. Său trup și sânge și suntem mădulare ale Lui (I Cor. 13, 27) și (emolu (II Cor. 6, 16) și ne-am îmbrăcat întru El și lăcuște înlăuntrul nostru. De aceea deci se cuvine să-L iubim și să-L pomenim mereu. Pentru aceasta fiecare să-și aibă un anumit timp, după puterea lui și o căredare măsură (regulă) a acestei rugăciuni, ca pe o obligație. Să ne oprim aici în această problemă, pentru că pentru cei ce doresc să afle despre aceasta, există foarte multe (lucruri) pentru informarea lor.

Altarul este spațiul încărcat de maximă sacralitate. În altar are loc întâlnirea tainică dintre Dumnezeu și om, dintre Hristos-euharistic și omul chemat la slujirea preotească. Aici comunicarea și comuniunea divinului cu umanul ia forma văzută a sfintei Euharistii. Altarul este spațiul în care Dumnezeu se comunică spre mântuire omului, iar omul este ridicat la împărtășirea cu Dumnezeu. Din acest motiv altarul se separă — fără a se despărți! — de naosul bisericii și de spațiul (profan) din aara bisericii, ca un spațiu în care taina „cea din veac ascunsă și de îngeri neștiută” se comunică acum și întodeauna omului dornic de mântuire.

În altar, adevărata vocație a umanității și a întregului cosmos își găsește concretizarea. Îndumnezeirea lumii se prefigurează în altarul bisericii unde omul, spațiul și timpul se încarcă de energii necreate ale lui Dumnezeu. În acest sens înțelegem cuvintele Părintelui Săniloae care spune că naosul bisericii — și împreună cu el, întregul cosmos — este un altar în devenire.

Altarul, așadar, ține de ordinea sacramentală a existenței, iar cel care voințe să intre în altar trebuie să țină cont de responsabilitatea acestei chemări (vocații). Căci în altar nu se intră sau se iese ca dintr-o gară, ci acul acesta are o semnificație liturgică ce implică întreaga existență.

Potriviți acestei convingeri ortodoxe, sfinții Părinți au stabilit la sinodul din Laodiceea (an. 343), prin canonul 19, că „numai celor sfinți le este îngăduit să intre în altar și să se cuminece”, iar la sinodul VI ecumenic (sesiunea Trulan, an. 692), prin canonul 69, ca „să nu-l fie îngăduit vreunui din laici să intre în sfântul altar”. Tot legat de aceasta, Sf. Nichifor Mărturisitorul (+818), în canonul 15, spune că „se cuvine călugărilor a intra în sfântul altar, să aprindă lumânări și candelă, să-l cufete și să-l mature”.

Prin urmare, din textul acestor canoane, rezultă că motiful îngăduinței de a intra în sfântul altar ține nu de ordinea naturală, ci de ordinea sacramentală a existenței, adică în altar pot intra acele persoane care au fost sfințite, indierent că ele sunt

(Continuare în pag. a 6-a)
Pr. Asist. Irimie Margă

NICOLAE BĂLCESCU

(Urmare din pag. a 4-a)

nează trecutul în vederea făuririi viitorului. Spre deosebire de ardeleni, care s-au încălzit la marea trecutul român, muntenii pun în fața contemporanilor lor, paginile de glorie ale trecutului românesc. În acesta ei caută soluții pentru problemele prezentului și norme pentru crearea viitorului. Adresându-se conaționalilor lor, ei luptă totodată să câștige și opinia publică europeană pentru marile aspirații ale neamului. De aceea activitatea lor istorică este în strânsă legătură cu cea politică, cu care formează un tot unic.

Imboldul acestui nou curent istoric vine din Apus, întronând prin istoricul francez Jules Michelet (1798—1874) ideea că istoricul trebuie să dea imaginea completă a vieții naționale trecute, în tot ce are ea mai caracteristic pentru ca apoi să arate calea ridicării viitoare.

Cea dintâi lucrare istorică a lui Bălcescu este „Puterea armată și arta militară a Români” (1844). Pe lângă scopul ei științific, opera urmărește să trezească în cititori entuziasm și cult pentru instituția armatei. Este prima încercare de felul acesta în literatura română. Numai printr-o armată bine organizată ne vom putea ridica la înălțimea slavei trecute.

Pentru înfăptuirea operei sale istorice, Bălcescu avea nevoie de material. De aceea, împreună cu A. T. Laurian, începe publicarea revistei „Magazin istoric pentru Dacia”, 5 vol. (1845—1847). În această revistă publică biografii, mici monografii, cronici, studii, articole, informații etc., toate din domeniul istoriei naționale. Pornind de la ideea unității etnice, Bălcescu analizează în spirit modern izvoarele noastre istorice, inclusiv poeziile populare. În același timp, el înțelege să publice izvoarele istoriei românilor de pretutindeni și să scrie istoria în sensul cel mai nou, cuprându-se nu numai de istoria politică, ci și de cea culturală.

Altă carte este „Starea socială a muncitorilor plugari” (1846) primul studiu social în literatura română. Lucrarea se impune prin noutatea și îndrăzneala ideilor. „O națiune nu poate fi înrobite... se poate mântui numai prin sine însuși”. Preconizează revoluția ca „drept legitim al popoarelor înrobite”; ea poate realiza un mare proces de regenerare națională și socială.

Opera lui capitală, neterminată, este „Istoria Românilor sub Mihai Vodă Viteazul”, începută în 1846. Scrierea urma să cuprindă o introducere și șase capitole: Libertatea națiunilor, Călugărenii, Războiul țărânelui, Unitatea națională, Miraslău și Guraslău. Primele patru capitole și jumătate au fost terminate de Bălcescu, iar restul a fost completat de Al. Odobescu și a apărut în întregime postum, în 1878. Prin această carte de temelie a neamului nostru Bălcescu devine începătorul prozei noastre din Munteni. Autorul a urmărit să facă din această istorie o operă de românism și apoteoză. Animator al naționalismului român, N. Bălcescu face din Mihai un simbol al independenței și unității noastre, o pilduitoare iconă vie pentru prezent, iar din povestea faptelor lui un crâmpe de epopee.

N. Bălcescu își concepe opera istorică nu în înțeles restrâns pragmatic, ci își lărgeste cadrul preocupărilor și pune toată greutatea pe însăși viața trecutului, așa cum apare ea îndecosebi din așezămintele neamului. „Istoria — zice el — trebuie să ne arate poporul român, cu instituțiile, ideile, sentimentele și obiceiurile lui, și deosebite veacuri”. Bălcescu își scrie cartea, concepând-o nu ca pe o istorie rigidă a celor întâmplate ci ca „o predică, o lucrare de propagandă, animatoare, o armă de luptă, un argument pentru puținii unor noi lupte naționale, la care să ia parte poporul întreg, însuși flețiți pentru libertate” (N. Iorga).

În opera lui N. Bălcescu vibrează un mare suflet de român. Că lătorind în toate părțile locuite de români, el a prins de pretutindeni ecoul durerilor și bucuriilor întregului neam. În opera sa se întrupează tot ce poate fi mai înalt ca aspirație națională. A fost un istoric iubitor de patrie, un tribun al norodului gemând sub o pasăre, un revoluționar al energiilor naționale și un răscolitor de baci al îndemmurilor spre mai bine, un adevărat profet al viitorului nostru național.

130 de ani de activitate teologică neîntreruptă la Caransebeș

Împlinirea în 1995 a 130 de ani de activitate teologică neîntreruptă la Caransebeș, nu numai că ne oferă posibilitatea, dar ne și obligă, să aruncăm chiar și numai o privire asupra rolului pe care învățământul teologic de aici l-a avut în cadrul activităților teologice din Biserica Ortodoxă Română, sau de aportul pe care l-a adus sub aspect religios-patriotic, pe plan local.

Deși învățământul teologic propriu-zis a luat naștere și s-a organizat în Caransebeș odată cu reînființarea în 1865 a Episcopiei de aici există totuși indicii sigure că Biserica Ortodoxă Română de pe aceste meleaguri nu a fost lipsită de-a lungul vremii de posibilitatea de a-și forma mereu slujitori ai Sfințelor Altare.

S-a subliniat pe bună dreptate că, orașul „Caransebeș reprezintă pentru bășteni, ceea ce este Brașovul pentru ardeleni”. Printre cei care au tradus Pălia de la Oraștie în anul 1582, se numără și Ștefan Herce, „propovăduitorul” din Caransebeș, precum și Eftrem Zăcan, „dascăl de dascăle” de aici. Nu poate fi trecut cu vederea nici numele eruditului Mihail Halici, corifeu al latinității românilor și autorul primului dicționar român.

— În acest context cultural nu putem pune la îndoaială faptul că nu s-ar fi aflat la Caransebeș și o școală învățărească, pe lângă mănăstirea de aici, unde își avea reședința episcopul. La astfel de școli mănăstirești se pregăteau viitorii cantori, învățători și preoți.

Datorită deselor războaie cu turcii, episcopul Ioan Georgeviu mută în anul 1759 Episcopia din Caransebeș, la Vârșet. Nu peste mult timp se va deschide aici institutul teologic ortodox în limba sârbă, iar în anul 1822 „stăpânirea cea mai înaltă ocărmitoare bine a voit a introduce sistemul ruzice școli clericești pră limbă românească”, cum sună documentul vremii, prin care se recunoaște secția românească a institutului teologic ortodox din Vârșet. Printre dascălii acestei secții se numără și Andrei Șaguna, Ignatie Vuia, Nicolae Tincu Velea.

După reînființarea Episcopiei Ortodoxe Române din Caransebeș în anul 1865, primul episcop Ioan Popasu, numit de Ștefan Velovan „semănător de așezăminte culturale, tot atâtea monumente nepieritoare, care sunt o mândrie națională și garanță pentru un mai bun viitor”, reușește încă din noiembrie același an, să mute la Caransebeș secția românească a institutului teologic de la Vârșet. În primul an școala se deschide cu 12 elevi și doi profesori: George Peștean adus de la Vârșet, și Mihai Velcean, preot în Dognecna, numit la catedră prin concurs. La început școala s-a numit „Institut teologic diecezan”, având cursurile de 2 ani. Apoi cursurile s-au ridicat la durata de 3 ani. În 1876 același vrednic episcop înființează și preparandia (pentru învățători), institutul purtând de acum numirea de „Institut teologic-pedagogic diecezan”, funcționând sub aceeași conducere până în 1924, când pedagogia se transformă în școală normală de stat. La institutul teologic diecezan erau primiți absolvenți de liceu. În mod excepțional se primeau și absolvenți a șase clase

gimnaziale (la început chiar cu patru clase) pentru parohiile vacante de categorii inferioară, cu condiția ca după absolvirea institutului să-și termine studiile. Din lipsă de învățători, până la înființarea preparandiei absolvenții institutului erau obligați să îndeplinească, până la ocuparea parohiei, funcția de dascăl în diferite localități. Deși erau multe parohii vacante și numărul elevilor destul de mic totuși cei fără vocație preoțească nu erau promovați pentru misiunea preoțească. Cât privește materiile de învățământ, ele se înmulțesc și se perfecționează de-a lungul anilor. Bunăoară, în primul an de învățământ se predă: Teologia dogmatică, morală, exegetică, polemică, pastorală, Catehética, Retorica, Metodica, Pedagogia, Istoria bisericească, Cântarea și Tipicul, Limba română. Din anul școlar 1896/1897 se introduce facultativ gimnastica, iar pe parcursul vremii se mai adaugă și Dreptul canonic, Isagogia, Istoria biblică, Arheologia biblică, Teologia fundamentală, Liturgica, Contabilitatea bisericească, Economia, Stilistica, Literatura română, Igiena, Muzica vocală și instrumentală. Problema manualelor școlare și a cărților de cult se rezolvă abia după 1885, când se înființează aici tipografia diecezană.

Printre dascălii Institutului teologic diecezan se remarcă Filaret Musta, elev din prima promoție, devenit directorul institutului și apoi arhieru vicar al Episcopiei Caransebeșului. Succesorul lui la direcțiune este bine cunoscutul teolog Iosif Iuliu Olariu, care a „introduc cel dintâi la noi modelul comentariilor științifice”, și care — după cum declară un biograf al său — „a slujit școala și neamul românesc 35 de ani încheiați, din care 33 sub asuprirea străină. Vrednic de reținut este și numele celui de al treilea director al institutului, Petru Barbu, cunoscut prin tipărirea manualelor de Catehética și religie școlară. Pentru patriotismul său înflăcărat a fost depus de la catedră în anul 1903, fiind reactivat abia după Marea Unire din 1918. Cel care a continuat și cimentat pe aceste meleaguri tradiția muzicii bisericești, timp de patru decenii, a fost preotul profesor Gheorghe Petrescu, iar lui Antoniu Seqvens îi revine meritul de a fi cultivat muzica instrumentală, formând dirijori și coruri. Nu poate fi trecut cu vederea activitatea desfășurată la acest institut de profesorul Vasile Loichiță, timp de 16 ani, precum și rodnică activitate a preotului profesor Dr. Moise Ienciu, sau a protopopului de mai târziu, Andrei Ghidiu, care a scris Monografia orașului și a ținut cu demnitate înaltă steagul românesc, timp de jumătate de veac de asuprire străină.

Sub aspect educativ se cuvine să remarcăm faptul că fiind întemeiat de Biserica, și desfășurându-și activitatea sub directa oblauire a Bisericii, Institutul teologic este direct organic de duhul Bisericii, el având menirea de a forma preoți cărora să le insuffle năzuințele spirituale care animau deo-

potrivă Biserica și poporul pe aceste meleaguri, încât studenții care se formau la acest institut își dăltuiau personalitatea religioasă-morală, lăsându-se pătrunși și cultivând mai departe cele mai frumoase tradiții bisericești și românești, aducându-și în mod real aportul la păstrarea conștiinței de neam a poporului pe care îl slujeau. Acest fapt este remarcat și de Nicolae Iorga, care vizitând în 1921 Institutul teologic-pedagogic diecezan, putea spune: „Mă bucur încă odată la vederea acestor tineri înimoși și mândri de neamul lor ce învață astăzi în deosebite școli pe care le ține țărâna noastră din aceste părți supuse străinului și care mâine vor da o nouă îndreptare, mai sigură și mai puternică, hotărât românească tuturor puțurilor de viață ale neamului nostru de aice”.

În anul 1924, Adunarea Eparhială din Caransebeș propune ridicarea Institutului de la 3 ani la 4 ani, sub formă de Academie teologică. Lipsa de profesori împiedică însă realizarea acestui deziderat până în anul 1927, când noua școală academică își va deschide cursurile de 4 ani, funcționând până în 1948. O galerie de profesori activând aici își vor înscrie numele cu litere de aur în patrimoniul teologiei românești. Operele lor tipărite la Tipografia Diecezană din Caransebeș, întemeiată încă în 1885, rămân lucrări de referință pentru întreaga teologie românească. Iată și numele lor, care nu mai necesită nici un fel de prezentare: Petru Barbu, Dimitrie Ciolaca, Ioan David, Zeno Muntean, Gheorghe Cotoșan, Laurențiu Busuioc, Constantin Vladu, Petru Rezuș, Mircea Chialda, Dumitru Belu, Sofron Vlad, Iova Firca, Teodor Savu, Marcu Bănescu, Nicolae Corneanu (actualmente: I.P.S. Sa Mitropolitul Banatului). Pe lângă remarcabilele cărți scrise aici, profesorii Academiei teologice au colaborat la „Foia Diecezană” a Eparhiei, au publicat studii în „Anuarul Academiei teologice”, ca și în celelalte reviste bisericești din țară, și au editat între 1944—1947 revista „Altarul Banatului”, redactor fiind preotul profesor dr. Petru Rezuș.

Pentru a crea elemente corespunzătoare la strănenele Bisericii de pe aceste meleaguri, ia ființă la Caransebeș, sub episcopul Iosif Bădescu, în 1931 o școală de cântăreți bisericești cu durata de 3 ani. Aici se predă, pe lângă Cântarea bisericească și Tipic, mai multe materii menite să deschidă orizontul teologic și intelectual al viitorilor cantori. Nu lipsea din programa analitică Catehismul, Istoria Bisericii Române, Istoria Bisericească Universală, Administrația bisericească, Limba română, Istoria României, Geografie, etc. Corpul didactic al acestei școli era format din profesorii de la Academia teologică și cadre ale administrației locale bisericești.

După reorganizarea învățământului teologic din 1948 rămâne la Caransebeș, ca și în alte centre eparhiale din cuprinsul Patriarhiei Române, o

școală teologică cu durata de 2 ani, transformată nu după mult timp în școală medie, cu durata de 3 ani, apoi de 4 ani, iar începând cu anul școlar 1955/1956 se ridică durata anterior de studii la 5 ani, cunoscută sub numele de Școală de cântăreți bisericești (primii doi ani) și seminarul teologic (ultimii trei ani). Absolvenții de seminar puteau deveni preoți în parohii de grad inferior și se puteau înscrie la unul din cele două institute teologice de grad universitar, din București și Sibiu. Începând cu anul școlar 1976/1977 seminarul devine de sine stătător, cu o durată de cinci ani, iar școala de cântăreți bisericești, despărțită de seminar, cu o durată de doi ani, va funcționa doar 4 ani, până în anul 1980.

Odată cu zorii anului 1990 seminarul a primit numele primului episcop al Caransebeșului, întemeietorul școlii teologice de aici, Ioan Popasu, fapt ce dă expresie, odată în plus, continuității învățământului teologic pe aceste meleaguri.

Din anul 1990 își redeschide cursurile și școala de cântăreți bisericești, cu durata de 2 ani, care va funcționa până în 1993, când îi va lua locul o școală post liceală de învățători și cântăreți bisericești cu durata de trei ani. Aceasta nu va școlariza însă decât o singură promoție, fiindcă din 1994 îi va lua locul din nou școala de cântăreți bisericești, cu o durată de trei ani.

Din 1991 seminarul teologic se încadrează în rețeaua învățământului de stat primind numele de liceu teologic seminarial, cu durata de 5 ani; iar din 1994 va primi amprenta specifică a liceului de filologie, fără a-și pierde specificul teologic.

Învățământul teologic organizat unitar la nivelul Patriarhiei Române se află în același timp și sub oblauirea și coordonarea administrativă a Conducerii Eparhiale locale, încât se poate vorbi de o reală continuitate a învățământului teologic din Caransebeș, prin cultivarea aceluiași tradiții bisericești și românești statornicite pe aceste meleaguri. Tot în contextul acestei continuități se înscrie și strădania conducerii eparhiale de a crea condiții mereu îmbunătățite formării viitorilor preoți atât sub aspect didactic-educativ, cât și administrativ-gospodăresc. Astfel, școala dispune de unele construcții date în folosință în ultimii 30 de ani, precum: un cămin internat cu două nivele, reamenajat în anul 1990 și dotat cu mobilierul necesar; o biserică-capela în parcul școlii (construită între 1978—1982), o sală festivă, o sală de mese cu bucatărie, un cabinet metodic de muzică, iar sălile de clasă au fost reamenajate și dotate cu mobilierul corespunzător.

Folosind după cuviință condițiile de studiu create în seminar, mulți absolvenți își îndeplinesc cu cinste și devotament misiunea preoțească, desăvârșindu-și studiile în țară și străinătate, ocupând posturi de conducere la Centrele Eparhiale, sau Protopopești, iar alții onorează catedre universitare, păstrând vie amintirea școlii din Caransebeș.

Preot Prof. Sorin Cosma

Cine poate intra în sfântul altar?

(Urmare din pag. a 5-a)
nă curățirea de noroiul păcătorilor: se stă în fața preotului ca în fața lui Hristos și în fața altarului ca în fața Împărăției lui Dumnezeu. Și dacă preotul te pofteste la masa liturgică, abia atunci îndrăznești să te apropii de sfântul altar, cu frică de Dumnezeu, cu credință și cu dragoste, ca să primești sfânta Cuminecătură. Iar dacă nu, stai și te pocăiești în nădejdea că iubirea și iertarea lui Dumnezeu te va face vrednic de sfințenia altarului.

Iată de ce sfânta Spovedanie nu se poate face în sfântul altar, iar preotul care face această ristică să-și ia asupra lui multime de păcate străine.

Sfințenia altarului este păzită cu acrivie și în Biserica rusă unde crâncinul, ori de câte ori intră în altar, face o metanie mare, iar în timpul Sf. Liturghii crâncinul stă în fața iconostasului și intră în sfântul altar numai în momentele în care se impune ajutorul dat preotului.

Cu și mai multă cutremurare se păstrează această rânduială în Biserica Coptă (Biserica vechilor egipteni creștinați care a refăcut comunitatea cu Biserica Ortodoxă, după sute de ani de separație, anul trecut, în 1994) unde se descalță toți cei care pășesc în sfântul altar, potrivit cuvintelor scripturistice „Scoate-ți încălțămintea din picioarele tale, căci locul pe care calci, pământ sfânt este” (Ieșire 3, 5).

Deoseori, la întrebarea „cine poate intra în sfântul altar?” se răspunde ușor: „bărbații-da, iar femeile-nu!” răspuns pe cât de simplist, pe atât de greșit. Criteriul după care se poate intra în altar nu ține de ordinea naturală, că ești bărbat sau femeie. Această perspectivă, pe lângă faptul că este neortodoxă, mai poate și alimenta opinia născută de așa-numita „teologie feminină” cum că femeile în Biserică ar fi „discriminate” de bărbați. Este logic ca dintr-un criteriu greșit să se nască o opinie mai mult decât falsă, pentru că, am văzut, în altar pot intra și femei în anumite împrejurări.

Rânduiala intrării în sfântul altar ține, așadar, de ordinea sacramentală potrivit căreia pot intra în altar persoanele sfințite; acestea pot da dezlegare, în anumite împrejurări, și altor creștini laici, bărbați și femei. Pe scurt, s-ar putea spune că în sfântul altar se intră numai cu binevăntare. Această rânduială trebuie respectată cu toată sfințenia

nia, altfel — Doamne ferește! — se poate confunda sfântul altar cu oficiul parohial, iar sfânta Masă cu biroul de lucru al preotului.
Drumul spre altar este un drum spre Împărăția lui Dumnezeu, este un drum spre împărățirea cât mai adevărată cu Hristos în ziua cea neînserată a

Împărăției Sale. Sensul existenței umane își are epicentrul în sfântul altar. Mare sau mic, geniu sau analafabet, bărbat sau femeie, toți își găesc desăvârșirea în sfântul altar, prin care devin împreună frați întru Hristos. Cu cât ești mai conștient de această realitate, cu atât cutremurarea este mai profundă și altarul este loc de vrednicie și de sfințenie de care depinde însăși mântuirea fiecăruia.

Sf. Mucenic Ioan cel Nou de la Suceava

(Urmare din pag. a 5-a)
an, joia după Rusalii. Axinte Uricariu, în întregirile sale la Letopiseșul lui Grigore Ureche scria că i se face pomenirea, miercuri și joi în săptămâna Rusalilor”. Se pare că încă din secolul al XVI-lea era prăznuit la 24 iunie, ziua Nașterii Sfântului Ioan Botezătorul (Sânzienele), așa cum se face până astăzi.

Cinstitele sale moaște au rămas în biserica Mirăuți până în anul 1589, când au fost mutate în noua catedrală mitropolitană din Suceava — cu hramul Sfântul Gheorghe — ctitorită în prima jumătate a secolului al XVI-lea de domnitorii Bogdan III și fiul său Ștefanăiță.

Se cunosc multe minuni săvârșite prin puterea rugăciunilor Sfântului Ioan. Câteva din ele sunt amintite de mitropolitul Petru Movilă al Kievului. De pildă, scria că la 2 iunie 1622 Suceava era amenințată să fie cotoprită de tătari. Locuitorii se refugiau în toate părțile. Preoții slujitori la biserica în care erau adăpostite moaștele au voit să ia racla să o ducă în cetatea Suceava, dar n-au putut să o ridice. Au înțeles că Sfântul nu voia să fie dus în altă parte și că îi va ocroti, încât au continuat să se roage ca orașul să nu cadă în mâna cotoptorilor. Intr-adevăr, o ploaie torențială a împiedicat pe tătari să mai asedieze orașul.

Moaștele au rămas în Suceava până în anul 1686, când a intrat cu oaste în Moldova regele Jan Sobieski al Poloniei. La retragere, a luat cu sine în Polonia și pe mitropolitul cărturar Dosoftei. De teama unor jafuri, mitropolitul a luat cu el, din Suceava, moaștele Sfântului Ioan cel Nou, odoarele și documentele Mitropoliei. Au fost duse și așezate la Jolkiev, unde a viețuit și mitropolitul Dosoftei până la moarte (1693). Cinstitele moaște au rămas în pământ străin până în 1783, când episcopul Dosoftei Herescu de la Radauți a reușit să le readucă acasă, fiind rezeșate tot în fosta catedrală mitropolitană cu hramul Sfântul Gheorghe. Aducerea lor a fost posibilă pentru că la acea dată atât partea de nord a Moldovei (Bucovina), cu orașul Suceava, cât și o parte din Polonia (cu orașul Jolkiev) erau încorporate în imperiul austriac sau habsburgic. O nouă strămutare a lor a avut loc în cursul primului război mondial, când, spre a fi ocrotite, au fost duse la Viena și adăpostite în capela ortodoxă română din acel oraș. Revenirea Bucovinei și a Basarabiei la țara-mamă, în 1918, a făcut ca Sfântul Ioan să devină iarăși ceea ce a fost veacuri de-a rândul, adică „ocrotitorul a toată țara Moldovei”.

Patimile Sfântului Ioan cel Nou au fost înfățișate în pictura multor biserici din Moldova. Chipul său apare pentru prima oară în pronaosul bisericii de la Dobrovăț, de lângă Iași, în 1529. Câțiva ani mai târziu, în 1546, a fost zugrăvită viața și pătămirea sa în 12 scene, pe peretele de sud al bisericii mănăstirii Voroneț, ctitoria lui Ștefan cel Mare. Scene asemănătoare apar și în pictura catedralei episcopale din Roman. În pridvorul închis al bisericii mănăstirii Sucevița, ctitoria Moveștilor, apar 14 scene din viața și pătămirea sa.
Cu viața și pătămirea lui s-au ocupat mai mulți cărturari români. Acatistul său a fost tipărit în mai multe rânduri. Chipul său apare în icoane, care împodobesc casele credincioșilor sau este pictat în biserici, din toate zonele țării.

Fiind cinstit atât de mult de credincioșii români de pretutindeni, să ne rugăm și noi acestui sfânt ocrotitor al Bucovinei zicând: „Prealăudatul Ioane, pe tine nici sălbăticia tiranului, nici amăgirea cuvintelor, nici groaza chinurilor, nici bătaiele cele cumplite nu te-au despărțit de Hristos, pe Care din pruncie L-ai iubit; Căruia te și roagă să se dăruiască sufletelor noastre pace și mare milă”. (Podobia la Laude, dif Utrenia zilelor de 2 iunie).

TERTULIAN — doctrina

Doctrina lui Tertulian o extragem din însăși operele lui. El este creatorul teologiei de limbă latină în Apus. Credința sa profundă, vastă sa cultură și genul său științific și moral, au elaborat o teologie de mare adâncime, și o covârșitoare originalitate și de un incomparabil orizont spiritual. Această originalitate nu-l împiedică pe Tertulian să fie de acord cu liniile mari ale teologiei patristice din Răsărit. Doctrina lui o putem împărți în două categorii: cea creștină ortodoxă și cea montanistă.

Doctrina creștină ortodoxă. Cu privire la Sfânta Treime. I. Dumnezeu. Tertulian spune că Dumnezeu este unul: „Dumnezeu pe care noi îl adorăm este unul. Nimic nu poate să-i fie egal, fiindcă El este absolutul. Iar dacă ar fi un alt absolut, acesta ar fi ceva contradictoriu, fiindcă absolutul nu este nimic. Dumnezeu este etern, fără început și fără sfârșit. El este atotputernic și nevăzut”. Tertulian spune că Dumnezeu este spirit adevărat. Totuși el întrebuințează cuvântul trup pentru divinitate, potrivit principiului: „Tot ceea ce există (adică Dumnezeu) este corp în felul său: nu e incorporeal decât ceea ce nu există” (Despre trupul lui Hristos, II). „Cine va tăgădui că Dumnezeu e corp, deși Dumnezeu e spirit?” (Adversus Praxem, VII). Când întrebuințează această expresie, Tertulian se referă numai la substanța reală a lui Dumnezeu, adică la existența Lui cu adevărat. (Avem totuși o influență stoică). Tot el este cel care — primul dintre latini — vorbește despre Sfânta Treime dând și termenul Trinitas. Tertulian recunoaște în unitatea divină trei persoane: Tatăl, Fiul și Sfântul Duh. „Legătura Tatălui cu Fiul și a Fiului cu Paracletul fac trei uniți în unul” (Adversus Praxem, 25). „Sunt trei cu o singură substanță, o singură stare, o singură putere” (Ibidem, 2). Aceste trei persoane sunt însă una în ceea ce privește esența și substanța. Persoana nu e identică cu substanța: ea distinge nu împarte în trei. Dumnezeu este unul, o singură substanță (o singură realitate, o singură putere). E în Treime prin formă și aspecte (tres personae una substantie).

II Hristologia lui Tertulian, în general e ortodoxă. El a introdus termenul și noțiunea de persoană în domeniul Sfintei Treimi. Acest termen e introdus și în hristologie. În Iisus Hristos sunt două firi — substantive, cum le spune el: firea divină și firea umană. Hristos n-ar fi numit om și fiul omului, dacă n-ar avea trup. El e om prin trupul Său, cum e Dumnezeu prin duhul Său, și Fiul al lui Dumnezeu prin Dumnezeu-Tatăl. Cele două substantive unite în persoana Sa se deosebesc prin originea și caracterele lor. Firea divină se recunoaște prin minunile pe care le săvârșește Hristos, firea umană se recunoaște prin suferințele Sale. Tertulian demonstrează cu argumente că unirea celor două firi neștirbite și neamestecate în persoana lui Hristos s-a petrecut fără ca firea divină să se prefacă în trup sau trupul să se prefacă în fire divină și n-a rezultat nici un amestec al acestora dând o a treia fire. Prin aceasta el devine călăuză occidentalului. Dar Tertulian recunoaște trei grade subordinațiști: a. Fiul a fost immanent Tatălui, b. a ieșit din Tatăl — prin naștere — pentru crearea lumii și c. a venit în lume făcându-se om. Tertulian insistă foarte mult asupra întrupării Mântuitorului (asupra realității Lui corporale).

El are, după cum vedem, o înclinare către subordinaționism. A fost un timp, când Fiul n-a existat. Totuși acest subordinaționism nu trebuie raportat la natura Fiului cu Tatăl (căci El este una cu Tatăl) ci la originea lor.

III Sfântul Duh ocupă și El un loc de seamă în învățătura lui Tertulian. El este o fire cu Tatăl; într-un cuvânt este Dumnezeu. Dintre înaintașii lui, până la Sf. Atanasie, Tertulian a afirmat categoric și clar divinitatea Sfântului Duh. În privința purcederii, el exprimă formula „a Pater per Filium”, asemănătoare celei grecești.

În privința mariologiei Tertulian, pentru a dovedi realitatea întrupării lui Hristos, merge până la tăgăduirea fecioriei Mariei, în timpul nașterii și după naștere. Această afirmație o avem pentru prima dată în evanghelia apocrifă a lui Iacob. Maria a fost fecioară în timpul zămislirii, dar nu a mai fost fecioară în timpul nașterii și după naștere. „Fecioară, cât privește raportul ei cu vreun bărbat; nefecioară cât privește nașterea; ...dacă fecioară fiind a zămislit, prin naștere a căpătat calitatea de măritată” (Despre trupul lui Hristos, 23). Se pare că Tertulian face această afirmație împotriva docheților, care susțineau că Hristos nu a avut trup real, uman ci El a fost zămislit și născut în chip aparent. Tertulian face

(Continuate în pag. a 7-a)

Arhid. prof. dr. Constantin Voicu

Sfintele Paști în mină

Datorită peregrinărilor mele — mai bine de 22 de ani — prin temnițele și lagărele comuniste, anul 1951 m-a găsit în lagărul de muncă al minei de plumb, foarte vătămătoare, de la Baia Sprie. Se apropiau Sfintele Paști. Invierea Domnului nostru Iisus Hristos. Cugetam la acest mare și sfânt praznic. În economia mântuirii, Domnul a rânduit ca Invierii să-i premergească Patima, chinurile și jertfa cea izbăvitoare a Mântuitorului. Trebuia să trecem și noi prin focul suferinței, ca să ne curățim și apoi să așteptăm învierea.

Deținuții noștri politici erau văzuți tot mai des în atitudinea de meditație și rugăciune. Cu fumul lămpilor de carbid, în abatoare sau pe stâncile galeriilor, făceau cruci, unele mai mari până la o jumătate de metru, altele mai mici. Spuneau: „E semnul izbăvirii, părinte, și noi vrem să-l vedem peste tot. Suntem creștini și credem că și de la crucea Domnului putem primi un ajutor”.

Pășind în săptămâna Patimilor, unii deținuți au zis: „Ce-ar fi, părinte, ca la Sfintele Paști să facem o slujbă în mină? Să serbăm și noi Invierea!”

Le-am zis: „Știu că nu ne este îngăduit, dar dacă o dorim cu ardoare și suntem hotărâți să suportăm consecințele, încercăm să o facem. Păstrați o discreție totală, ca să nu afile agenții-turnători, informatorii administrației.”

De la om la om au fost anunțați cei ce trebuiau să participe la slujbă, căci de unii ne teamă să-i anunțăm.

Cu o bucurie ascunsă se aștepta Ziua Invierii.

Veni Invierea Mare, ziua Sfințelor Patimi. Administrația ne-a dat, după ciorbă, cea mai bună mâncare, dar deținuții au preferat să postească, unii nevoind să primească friptura. Eu am primit-o, dar am păstrat-o pentru Ziua Invierii.

Niciodată nu s-a mai dat friptură, dar de acum se va da deținuților regulat în viitor, în Vinerea Patimilor, ca să se „spurce” cu mâncare de dulce.

La orizontul 12 unde lucram eu, la 560 metri adâncime, mai lucra și preotul Valeriu Antal din Toplita — nepot al patriarhului Miron Cristea — căzut cu „Sumanele Negre”, bun preot, credincios, viteaz, cântăreț excelent, om în vârstă, cu patru copii. Mai era și diaconul Teodor Bej de la Arad, tânăr și foarte

(Continuate în pag. a 7-a)

Preot Nicolae Grebenea

MIHAI EMINESCU ȘI NICOLAE IORGA

S-a scris mult despre poetul M. Eminescu și istoricul N. Iorga, și acesta despre poet, dar nu s-a scos în relief ideologia lor culturală, care duce la un paralelism de idei, revelator, privind poporul român și patrimoniul lui popular.

M. Eminescu a cunoscut de tânăr poporul și pământul românesc: „Intâmplarea m-a făcut — a mărturisit el — din copilărie încă, să cunosc poporul românesc din apele Nistrului începând în cruciș și-n curmeziș până-n Tisa și-n Dunăre”.

În drumețiile sale, N. Iorga a străbătut și el întreg pământul românesc, însemnându-și tot ce i se părea valoros din punctul de vedere al locuitorilor, al frumuseții peisajului, al istoriei și etnografiei: „Am descoperit, vale de vale, povârniș, tot cuprinsul țării mele...” — nota el.

M. Eminescu a scris despre ființa noastră etnică, despre cultura materială și spirituală, despre particularitățile, indeletnicirile și specificul național românesc.

Descriind înfățișarea fizică și psihică a poporului român, poetul l-a caracterizat cu o siguranță rar întâlnită. Dintre trăsăturile fundamentale ale poporului nostru, el a subliniat bunătața, blândetea și omnia: „Iubesc acest popor — scria el — bun, blând, omenos...” Etica lui e un reflex al felului de trai.

Poetul mai menționează și explică și alte trăsături specifice ale poporului nostru:

„Românii au fost popor de ciobani... de acolo multe tipuri frumoase... de-acolo cuminița românului, care ca cioban a avut multă vreme ca să se ocupe cu sine însuși, de acolo limba spornică și plină de figuri, de acolo simțământul adânc pentru frumusețile naturii, prietenia lui cu codrul, cu calul frumos, cu turmele bogate, de acolo povești, cântece, legende —, cu-n cuvânt, de acolo un popor plin de originalitate și de-o feciorească putere, formată printr-o muncă plăcută, fără trudă”.

Scriind despre trăsăturile definitorii, autentice, prin realismul lor, poetul remarca: „multe din trăsăturile specifice, caracteristice poporului nostru. Toate la un loc au făcut ființa noastră națională cu M. Eminescu a reținut trăsăturile definitorii autentice ale poporului și ale țării. Toate la un loc au făcut ființa noastră națională cu originalitatea și specificul ei propriu, cu cultura și civilizația lui.

El a scris despre „unitatea de limbă, de datine juridice, religioase și de viață familiară”, care întăresc caracterul poporului.

Poporul nostru, cu trecutul lui istoric, în care și-a modelat firea, e o adevărată conștiință, ce „își are conținutul său spiritual: limba, literatura, obiceiurile, religia; e un „popor cinstit, înimos, capabil de adevăr și patriotism” insistând asupra particularităților lui psihice. Poporul român e unul — scria poetul — „din cele mai inteligente și din cele mai drepte popoare... căci are o inteligență caldă și deschisă adevărului”; cinstit în ce privește cugetarea și înclinările sale, dotat cu spirit de dreptate și curat la suflet. El a subliniat, de asemenea gustul și simțul artistic, atașamentul pentru pitorescul naturii și al obiceiurilor, dragostea pentru trecutul național.

M. Eminescu a mai reținut ca trăsătură distinctă franchețea, remarcând spiritul loial, deschis al românului.

Scriind despre țărănime, poetul a remarcat că țărănul e „blând, deștept, vesel, generos”; „viteaz în războaie, muncitor și liniștit în timp de pace, grațios de adevăr și senin, drept și bun la inimă...”; țărănimea „păstrează prin limbă și datini unitatea noastră națională”, fiindcă e „conservatoare în limbă, port, obiceiuri”. El vedea în țărănime, clasa cea mai pozitivă din toate: producătoarea de bunuri materiale și spirituale, iar pe lângă acestea purtătoarea istoriei poporului: „Aceasta [țărănimea] este într-o țară clasa cea mai pozitivă din toate, cea mai conservatoare în limbă, port, obiceiuri, purtătorul istoriei unui popor, nația în înțelesul cel mai adevărat al cuvântului”.

„Din popor face parte mai ales țărănul, — scria și N. Iorga — apărătorul și muncitorul acestui pământ românesc... E cel mai cinstit, mai moral și mai harnic din locuitorii țării, și așa a fost totdeauna... sapa n-a căzut din mâna țărănului, toponul i-a rămas la îndemână: țara a rămas bogată, fiindcă pământul a fost lucrat...”.

Poporul este însă pentru M. Eminescu realitatea primordială, „o realitate etnologică”, careia îi caracterizează firea și cultura populară. Poetul a arătat că literatura națională trebuie să se întemeieze pe patrimoniul popular, „pe graiul viu al poporului nostru propriu, pe tradițiile, obiceiurile și istoria lui, pe geniul lui”. „Literatura este puternică — nota el pe un manuscris — numai întemeindu-se pe baza largă a geniului național”, înțelegând prin „geniul poporului” tradițiile și datinile acestuia, tot ceea ce izvorăște din fatura lui psihică. El a văzut în patrimoniul popular însăși matca originară a creației. Ea e temelia culturii și literaturii scrise, a cărei putere de iradiere e capabilă „să determine spiritul unui popor”, având intuiția dezvoltării și transformării poeziei populare, precum și a adaptării ei la noile structuri și idei sociale, numind-o „izvor pururea reînnoitor”.

În scrierile sale, N. Iorga se referă deseori la cultura populară, la fatura psihică a poporului nostru, subliniind funcția tradiției, a

datinilor și obiceiurilor populare, felul în care acestea mențin coeziunea în sânul poporului și rezistă influențelor urbane moderne: „nu împiedică dănuirea în conștiința poporului a acelor lucruri foarte vechi, pe care nici o putere de pe lume nu e în stare a le distruge și care se găsesc intruchipate în obiceiurile populare”. Cultura populară e depozitară celor mai vechi moșteniri: „Se vor urmări aceste culturi — scria N. Iorga — în datinile și însemnările practice și artistice ale poporului nostru de la țară, bun și sigur păstrător al moștenirii celor mai îndepărtați strămoși”.

Marele savant a scris mult despre folclorul românesc, a clasificat literatura populară în trei părți: „umor sătesc și sentințe sătești, povești în proză și în sfârșit — adevărata esență a spiritului poporului — creațiunea sa poetică în înțeles mai restrâns, adică rimată, însoțită de anumite melodii”.

Preconizând un fel de corpus al folclorului românesc, autorul istoriei românilor se gândea că acesta ar putea avea și funcția literară: „să poată influența în bine literatura cultă, ce va trebui, ca să capete o adevărată viață, să se inspire din gândurile și sentimentele încercate de veacuri, ale maselor adevărat românești, în care trăiește sufletul neamului”.

Scriind despre capodopera poeziei noastre păstorești, poetul Lucceafărului menționa: „Inchipuți-vă de pildă un păstor rătăcit pe Carpați, petrecând lungile nopți înstelate în mijlocul turmei sale, neavând altă petrecere decât din timp în timp lătratul câinilor săi sau strigățul plângător al oilor sale... și iată MIORIȚA, acea inspirațiune fără seamăn, ael suspin al brazilor și al izvoarelor de pe Carpați; acea doină măiastră care s-a publicat în capul frumoasei culgeri a lui Alecsandri. Ce se află totuși, în acest cântec? NIMIC și TOT. NIMIC căci cugetările nu sunt decât cugetările simple ce le poate avea un adevărat cioban. TOT fiindcă aceste cugetări simple și primitive sunt îmbrăcate în mantia regală a poeziei...”.

Relativ la ideile poetului în legătură cu Miorița, observăm că el a surprins cu finețe valoarea esențială a fondului și măiestria artistică a baladei păstorești: o numește cu calificativele de „suspin” și „doină măiastră”.

Întrebarea poetului, dictată de puținătatea elementului epic, deci de structura preponderent lirică, reflexivă a cântecului bătrânesc, arată că el a intuit valoarea ei: simplitatea gândirii și simțirii, îmbrăcate „în mantia regală a poeziei”, adică în imagini poetice.

La fel scria și N. Iorga: „Frumusețea MIORIȚEI nu stă în povestire, ci în elementul liric, sentimental al plângerii ciobanului tânăr ce va muri și în chemarea întregii naturi spre a-i întovărăși dulce sfârșitul”.

Aliniatele de mai sus, puse față în față, dezvăluie asemănări uimitoare, gândiri și simțiri de mare adâncime și forță expresivă, privind virtuțile poporului și patrimoniul nostru popular, convingerile amândurora că literatura cultă nu se poate întemeia decât pe patrimoniul nostru popular.

Astfel: și M. Eminescu și N. Iorga reprezintă piloni înfipti în spiritualitatea românească, atestând, prin geniul lor, puterea de creație a poporului nostru.

Grațian Jucan

Eminescu

Oricât aș tot citi cu mult înalt glas
Din Poe, Verlaine, Arghezi ori Moréas,
Cel mai înalt glas Lui i se cuvine —
Lui Eminescu. Vecinul în mine.

Hugo, Baudelaire, Bacovia, Shakespeare:
Eternități Vă rog să mai înșir?
Un nume știu, o, mult mai mult, mai bine:
Eminescu. Vecinul în mine.

Petre Pascu

TERTULIAN — doctrina

(Urmare din pag. a 6-a)

o paralelă între Eva și Maria, în mare parte imitând pe Sf. Iustin Martirul și Filozoful. „Așa cum Adam a fost din pământul feciorelnic, tot așa Hristos trebuia să se nască dintr-o mamă fecioară. Eva era încă fecioară când a primit cuvântul morții. Maria trebuia să fie fecioară spre a primi cuvântul vieții. Eva crezuse în șarpe, Maria trebuia să creadă în Gavriil. Păcatul pe care Eva l-a săvârșit prin încrederea ei (în șarpe), Maria l-a șters prin încrederea ei (în Gavriil). Eva osândită la naștere dureroasă a născut pe Cain fratricidul. Maria trebuia să nască pe Iisus, fratele, victima și mântuitorul lui Israel” (Despre trupul lui Hristos, 17).

Tertulian combate pe valentinieni privind falsa interpretare a unor pasaje din Noul Testament referitoare la felul nașterii lui Iisus, de ex. Matei 1, 20: „că ce s-a zămislit în ea”, vrând să înțeleagă că Iisus nu s-a născut, ci numai a fost sau a trecut prin Maria. El s-a născut prin, nu din Fecioara, intrucât El a ieșit din ea nu prin naștere, ci prin trecere. El a venit prin ea, nu din ea, Maria fiindu-i nu mamă, ci drum, canal” (Impotriva lui Valentin, 27). Tertulian prezintă texte care afirmă că Iisus s-a născut din Maria (Gal. 4, 4; Ps. XXI, 10, 11). La fel vine cu argumentul genealogiei istorico-umane a Mariei, care urcă până la David și mai sus până la Abraham și Iesei și prin aceasta până la Adam. Deci mariologia lui Tertulian nu este nici completă și nici în întregime ortodoxă.

În privința antropologiei, Tertulian arată că omul e făcut după chipul lui Dumnezeu și că este compus din trup și suflet. O interesantă teorie are el asupra sufletului. „Definim sufletul ca suflare a lui Dumnezeu, născut, nemuritor, corporal, intruchipat, simplu ca substanță, înțelept din sine însuși, dezvoltându-se în chip felurit, având liber arbitru, supus unor modificări ulterioare, schimbător prin dispozițiile native, rațional, stăpânitor, ghicitor al viitorului, revărsându-se din matca sa” (Despre suflet, XXII, 2). Sufletul e material (corporal) pentru că potrivit cunoscutiei teorii a lui Tertulian, materialitatea este condiția existenței: „ceea ce nu e alcătuit din materie, nu există” (Despre trupul lui Hristos, 11). După Tertulian, sufletul se naște din cel al părinților (afirmă traducianismul) și are o formă corporală (și Sf. Irineu afirmă întrucâtva acest lucru).

Despre Biserică. Afirmând credința cea adevărată pe baza tradiției, Tertulian se ocupă implicit și de Biserică. În ea numai, poate găsi cineva doctrina creștină cea adevărată, fiindcă numai în Biserică s-a păstrat tradiția. Tertulian ia cuvântul Bisericii în trei moduri: unul care înseamnă edificiu, altul care înseamnă Biserică particulară numită mai târziu dieceză (eparhie); iar alta totalitatea credincioșilor care constituie lumea creștină. Vorbește apoi despre cei care compun Biserica: clerul și laicii. Clerul se compune din: episcopi, preoți și diaconi. În perioada montanistă Tertulian conține Biserica potrivit principiilor montaniste, în sensul că acolo unde se află trei e Biserică, chiar dacă sunt laici. Toți creștinii pot fi preoți. Nu pot fi preoți cei căsătoriți a doua oară (Despre îndemn la castitate, 7). E o concepție pur montanistă.

Păcatul originar a introdus în firea umană otrava poftețelor păcătoase. Toți oamenii vin în lume cu păcatul strămoșesc. Singur Dumnezeu e fără păcat, iar Dumnezeu (Despre suflet, 41). În privința răsplății divine, Tertulian aduce noțiunile de merit și vină (lipsă de merit). Făcând faptă bună, Dumnezeu îți este dator cu o răsplăți; comițând păcatul, ești debitor față de Dumnezeu și El are dreptul la o satisfacție, la o pocăință din partea ta, care e prețul de răscumpărare, al iertării. Tertulian arată binefacerile pocăinței făcute de Dumnezeu pentru mântuirea noastră. „Și arătând după făgăduința lui Dumnezeu că pocăința este dată pentru curățirea minții, pentru că orice întințare nu are fi pricinuit, orice pete ar fi adus neștiința în inima omului, pe acestea mărturisindu-le, înălțându-le și dându-le afară, pocăința să-i pregătească Duhului Sfânt un sălaș curat în inimă, unde El să vină să se așeze de bunăvoie, împreună cu bunurile Sale cerești”. (Despre pocăință, II, 6). Tertulian nu rezolvă însă problema puterii de iertare a păcatelor de că-

IN MEMORIAM

Episcopul Dr. VASILE STAN

— pedagog luminat și ierarh patriot —

S-au împlinit în acest an, „120 de ani” de la nașterea Episcopului Dr. Vasile Stan și „50 de ani” de la trecerea sa în veșnicie.

Această personalitate a culturii și a Bisericii Ortodoxe din Ardeal, puțin cunoscută, pe nedrept uitată — merită acum la această aniversare de pioasă amintire să-i aducem la lumină bogata-i activitate.

O datorie sfântă ne îndeamnă să-l facem cunoscut, căci întreaga-i viață a fost închinată școlii și Bisericii poporului său pe care l-a slujit și iubit.

Născut la 30 ian. 1875 în loc. Sohodol din Țara Moților, din părinți țărani, a făcut studiile liceale și bacalaureatul la Brad, Beiuș și Brașov. S-a înscris la Institutul Teologic Sibiu pe care l-a terminat în 1897. Biserica l-a trimis cu bursă la Facultatea de Litere și Filozofie din Budapesta, unde își a doctoratul în 1908, în limba română.

Activitatea Dr. Vasile Stan este vastă. Este închinată luminării și binelui poporului său.

Activitatea didactică: A funcționat ca profesor la Institutul

Teologic — secția pedagogică din Sibiu.

În anul 1920 după separarea celor două secții a fost numit „director” al „Secției Pedagogice”, devenită Școala Normală „ANDREI ȘAGUNA”, pe care a condus-o până în anul 1928.

În această calitate de director de școală normală, Pr. Dr. Vasile Stan a fost un „șagunian autentic”, pedagog, un educator desăvârșit. Pasiunea sacră cu care s-a îngrijit de buna creștere a viitorilor învățători l-a făcut stimat și iubit. Inima sa, părintească, plină de văpaia dragostei se îndrepta în special spre copiii de țărani săraci, veniți la școală (dornici de învățătură) să se lumineze la izvoarele culturii. După anul 1918, anul întregirii neamului românesc, de astfel de „oameni providențiali” avea nevoie școala ardeleană.

Peste vremi, el a rămas un conducător model de școală, un „Dascăl de cuget și simțire românească”, educator înțelept, un apostol de vocație.

Farul luminos care i-a călăuzit viața acestui dascăl a fost ridicarea poporului prin școală, către lumină și cultură, către bunătațe și frumusețe morală, bunăstare materială, alături de alte popoare avansate din Europa.

La sfârșitul anului școlar 1926 Pr. Dr. Vasile Stan își îndemna asfel elevii care se întorceau ca luminători ai satelor: „În lume nu este ceva mai nobil, mai măreț, mai sublim decât să dai lumină — binele dumnezeiesc, după care suspină toată făptura.

... Voi sunteți chemați să închegeți prin cultură marea curcieră a neamului nostru — „România întregită”... pe care au visat-o și pentru care au luptat și au murit marii noștri înaintași, cu arma, cu scrisul, cu brațele”. Sau: „Înălțarea neamului este în mâna învățătorului. Munca este grea... Să mergeți pe urmele înaintașilor glorioși care ne-au dat la Mărășești cea mai strălucită probă despre vitalitatea acestui neam. Un Mărășești (Continuare în pag. a 8-a)

Pr. Eugen Goia
Sohodol

Sfintele Paști în mină

(Urmare din pag. a 6-a)

evlavios, știa pe de rost toate rugăciunile sfintei și dumnezeieștii liturghii. Ne-am înțeles împreună cu bucurie și entuziasm.

Am intrat seara în mină, în noaptea Paștilor. Cei anunțați știau ce se va petrece.

Mai înainte de orele 12 noaptea s-au tras „clopoțele”. Cum? Niște sfredele de perforat roca, legate unul de altul în poziție verticală, erau ciocnite cu alți sfredele și sunetul trecea de la unul la altul, încât aveai impresia că sunt chiar clopote adevărate. Tragerea „clopotelor” era anunțată să coboare oamenii pe galerie la locul stabilit pentru sfânta slujire.

Din toate părțile coborau oamenii cu lămpile de carbid aprinse și luau loc. Noi, preoții, n-aveam nici sfinte odăjdii, nici sfinte vase, ci eram în salopete și opinci. Așa am început slujirea.

Am cerut tuturor să stingă lămpile, apoi s-a aprins lămpa părintelui Antal, care a strigat de trei ori: „Veniți de luați lumină!” Toți au aprins lămpile de la fiacără părintelui și slujba a continuat cu un avânt sublim. Din toate piepturile răsună cântecul de slavă: „Hristos a înviat!” Slujba era ascultată în genunchi. Formidabila memorie a părintelui diacon Bej ne-a înlesnit să parcurgem aproape toate cântărele atât de frumoase ale Utreniei Invierii și Sfânta Liturghie a Paștilor, până la capăt.

Pe la mijlocul slujbei veni spre noi șeful informatorilor, fostul căpitan de jandarmi Petrescu, deținut ca și noi. În paranteză fie zis, el a fost observat de camarazii lui de cameră că se ruga cu pătura trasă peste cap. Puțină tresărire când a fost vă-

zut că vine. Colegii de slujire m-au întrebat: „Ce facem?” — „Continuăm”, am răspuns, și Petrescu, văzând liniștea noastră, nu îndrăzni să zică nimic și s-a așezat în liniște printre ceilalți, ascultând până la capăt sfânta slujbă. Apoi toți s-au retras la locurile lor de muncă.

A fost ceva fantastic! Atmosfera de taină a minei, la 560 de metri sub pământ, a dat sfintei slujbe o notă atât de intimă, atât de tainică, atât de profundă și mărețată, încât toți au fost foarte miscați. Misterul credinței le-a produs o înflorare sfântă și o mulțumire negrăită. Câteva clipe au trăit uitând de condiția lor de deținuți. Care mai de care afirma că slujba Invierii săvârșită în mină a fost de-a dreptul zguduitoare de suflete.

Intr-adevăr, în situația în care ne aflam, acest act îndrăzneț ne-a ridicat spre sfere înalte, ne-a întărit sufletește și ne-a dăruit turburare o bucurie neașteptată și neasemuită.

Efectul slujbei a fost cuceritor. Condor, maistrul ungher care era cu noi în mină — fost șef comunist pe întreg Ardealul în timpul când comuniștii se aflau în ilegalitate — am aflat mai târziu că, retras să nu fie văzut, la mică distanță, a ascultat slujba în genunchi.

La ieșirea din mină, în lift, toți cântau „Hristos a înviat”, desi ofițerii lagărului și cei cu paza ne așteptau afară și erau văzuți de noi. Bucuria era pe fețele tuturor și nimic nu i-a putut opri.

Și, minune dumnezeiască: N-am avut nelăceri în urma celor petrecute, fapt nemaiîntâlnit, știind căt de aspru pedepseau cei fără Dumnezeu o cât de mică manifestare religioasă a celor încălțuși trupește, dar nu și sufletește.

Cunoașterea de sine — cale către Dumnezeu, cale către mântuire

Există un foarte mare număr de încercări de a defini ființa umană, de a surprinde și explicita ceea ce este ea în esența ei, încercări venind din partea unor specialiști din cele mai diverse domenii, fie ei filosofi, antropologi, sociologi sau politologi. Amintesc câteva dintre ele, tocmai pentru a ilustra acest fapt. Pentru filosoful german Heidegger, spre ex., omul este „ființă destinată morții”, deci întreaga noastră existență nu este din punctul lui de vedere, decât o curgere înecată, dar sigură și inexorabilă, spre neant, spre neființă. Unul dintre teologii catolici contemporani, Th. de Chardain, vedea omul ca pe o inflorescență terminală a naturii, iar P. Tușea îl definea drept un „perpetuu neimplinit”, sortit, cu alte cuvinte, unei veșnice căutări de sine, fără a se putea regăsi vreodată sau înțelege cu adevărat. Pentru poetul german Hölderlin, ființa umană și existența ei ca atare nu sunt nimic în ele însele, valoarea și sensul lor constau tocmai în efortul de a-și căuta și afla identitatea „nu suntem nimic, ceea ce căutăm este totul”. Cea mai nefericită și nerealistă dintre toate aceste definiții, este cea susținută de reprezentanții materialismului ateu, pentru care omul și existența lui, s-ar reduce strict la biologic, ignorând întru totul natura sa spirituală.

Faptul că există un număr așa de mare și atât de divers de definiții date omului, nu trebuie nici să deconecteze, nici să nedumirească, pentru că într-o anumită măsură, aceste definiții, fiecare în parte, surprind ceva din complexitatea ființei umane, fără să poată avea însă pretenția că sunt definitive, sau că ar exprima adevărul în totalitatea lui. Această multitudinea de opinii și încercări de definire a omului nu fac în fond altceva decât să confirme faptul că ființa umană este în esența ei o realitate cu mult mai complexă, care nu poate fi surprinsă sau epuizată printr-o simplă formulă sau definiție lapidară; așa îndrăzni să spun că în fond cunoașterea de sine este un demers cu mult mai anevoios decât însăși cunoașterea universului în care existăm.

Dificultatea în a se cunoaște pe sine însuși, rezidă în primul rând în faptul că omul este cuprins într-o existență mărginită, el fiind doar o parte a ei, cuprins și condiționat de acesta. Drama omului constă tocmai în faptul că se știe cuprins și dependent de această existență mărginită, el fiind neplein în el însuși, dar căutând mereu să se explice și să se regăsească în afara de sine: „Omul este o existență care știe că în sine nu este deplin și deci nu poate fi fără început, că în ea nu poate cuprinde toate cele ce pot exista” (Pr. Dumitru Stăniloae, Sf. Treime . . . , p. 12).

Ontologic, omul este o ființă finită, dar o ființă finită conștientă de sine și în același timp „deschisă dialogului înfinit cu Infinitul divin” (Păr. C. Galeriu, Dialoguri de seară, p. 123). Există ceva în infinitatea ființei noastre care ne împinge mereu în afara noastră, și care ne face să încercăm mereu să ne depășim propriile limite; există o anumită disponibilitate în a ne deschide spre tot, spre infinit: „omul este făcut spre a înainta spre cunoașterea totului” (Pr. Dumitru Stăniloae, op. cit., p. 13). Atâta timp cât se va place în propria-i lume mărginită, omul nu va face altceva decât să-și refuze sieși șansa de a se înțelege. Acest ceva din ființa noastră este ceea ce ne îndeamnă mereu să ne depășim, să căutăm dincolo de noi, într-o veșnică năzuință și nestinsă tensiune de a ne transcende propriile noastre limite. Omul e conștient că în această lume este doar o existență efemeră, „călător și oaspete” (Ps. 38, 17), că taina vieții sale se află în afara și dincolo de sine, că el este destinat acestui dincolo în care se va putea regăsi și înțelege cu adevărat: „N-am putea năzu în afara de noi dacă n-am fi rânduiți unei existențe care ne depășește, dacă n-am purta în noi mărturia unei chemări către altceva decât ceea ce suntem” (M. Vulcănescu, Logos și eros, p. 102).

Ființa umană este în alcătuirea ei cea mai intimă o mărturie despre existența Creatorului său, „o oglindă transparentă prin care să se vadă Dumnezeu” (Teolipt, mtr. Filadelfiei, Filoc., vol. 7, p. 44), ea neputând fi explicată și înțeleasă decât teologic. Purtând în sine „chipul lui Dumnezeu, înțeles ca o pecete, ca o amprentă a lui Dumnezeu cel necuprins în ființa noastră mărginită, rezultă cu necesitate că existența umană este ea însăși infinită, întinzându-se în infinit dincolo de sine” (Pr. Dumitru Stăniloae, TDO, vol. 1, p. 495), dar nu în sensul că această calitate îi este intrinsecă, ci doar în acela că el este chemat să se facă pe sine și să devină infinit, în măsura în care se deschide și se împărtășește din infinitul divin: „Măreția omului nu constă în calitatea lui de microcosmos — ci în destinația lui — el fiind chemat să devină o lume mare într-una mică, un Dumnezeu după har” (L. Uspenski, Teologia iconei, p. 208).

În esența lui, omul este și rămâne o taină începând din primul moment al existenței sale pământiești și traversând întreg parcursul său terestru, până în momentul dramatic al morții, totul stă

sub pecetea tainei. El este în integralitatea existenței sale o taină, dar „o taină afundată în taina infinită a lui Dumnezeu” (Pr. D. Stăniloae, Chipul nemuritor al lui Dumnezeu, p. 68). Privind lucrurile din această perspectivă, putem afirma că în fapt, niciodată nu este posibilă o cunoaștere completă a ființei umane, ea având „rădăcinile în niște adâncimi spirituale care nu se poate ști până unde merg. Din acest motiv omul nu poate fi niciodată cunoscut complet. El rămâne mereu un mare mister” (ibidem).

Omul se va putea cunoaște pe sine doar în măsura în care se va recunoaște ontologic dependent de Dumnezeu; și îl va cunoaște pe Dumnezeu, în măsura în care va reuși să se înțeleagă în acest mod: „Dumnezeu te cunoaște pe tine, și te face să te cunoști pe tine însuși în El, și cunoscând pe Dumnezeu, și cunoscând drumul ce te poate duce la adevărata ta realizare, nu mai slujești lumii trecătoare, ci lui Dumnezeu, care-ți asigură viața veșnică” (Pr. D. Stăniloae, Sf. Treime . . . , p. 84). Cunoașterea de sine este premiza sigură a cunoașterii lui Dumnezeu, iar cine se cunoaște pe sine în acest mod, va trebui să recunoască dependența sa față de Dumnezeu, dependență care îi va revela responsabilitatea față de sine și față de Dumnezeu. Însă la adevărata cunoaștere de sine, omul nu poate accede doar prin propriile sale mijloace omenești, sau numai prin propria sa putere, aceasta fiind doar o rezultantă, o consecință exclusivă a deschiderii sale spre Dumnezeu, un rod al comuniunii cu El. Numai în măsura în care ne deschidem spre harul cel sfânt și sfințitor al lui Dumnezeu, începem să ne cunoaștem și să ne vedem pe noi înșine în adevărata noastră valoare: „Numesc însă om, pe cel ce a ieșit departe din umanitate și a înaintat spre Dumnezeu însuși” (P. Nellas, Omul-animal îndumnezeit, p. 1). Ar putea să pară paradoxal, dar cu cât înainteză mai mult în cunoașterea lui Dumnezeu, cu atât omul se apropie mai mult de propria sa identitate, care i se arată cu atât mai mult dependentă de Dumnezeu. „Profunzimea abisală, omul nu și-o poate descoperi decât când se deschide în profunzimea infinită a lui Dumnezeu în care subzistă” (Sf. Simeon Noul Teolog, Filoc., vol. 6, p. 72).

Recunoscându-se pe sine drept „chip” al lui Dumnezeu cel înfinit, omul va trebui să recunoască implicit infinitatea existenței sale și complexitatea ei, din aceasta rezultând faptul că infinitatea în cunoașterea lui Dumnezeu atrage după sine infinitatea în cunoașterea de sine. Cu cât va înainta mai mult în cunoașterea lui Dumnezeu, cu atât va înainta mai mult în recunoașterea sinei ca dependent de Dumnezeu. Nu poate fi vorba de o cunoaștere de sine a omului în afara cunoașterii lui Dumnezeu, pentru că „conștiința de sine a omului și conștiința prezenței lui Dumnezeu coincid” (Pr. D. Stăniloae, Chipul . . . , p. 418), și invers, cu cât se va păstra mai în afara lui Dumnezeu, cu atât se va înstrăina mai mult de sine. „Când îl neagă pe Dumnezeu omul se neagă pe sine însuși. Când viețuiește teocentric, el se pune în valoare la înfinit pe sine însuși, se dezvoltă și se întrecește în veșnicie” (P. Nellas, op. cit., p. 23).

Este cu totul exclusă o cunoaștere de sine a omului, reală și adevărată, în afara cunoașterii lui Dumnezeu, iar recunoașterea dependenței noastre de Dumnezeu trebuie să ne impulsioneze la o continuă depășire și trecere dincolo de noi înșine. În afara acestei dependențe, viața omului cade în biologic, deci în absurd și non-sens, nemaiputându-se justifica în nici un fel. „Viața omului nu are nici un sens decât în funcție de transfigurarea existenței în Dumnezeu. Omul e pe pământ prin voia lui Dumnezeu, creat pentru această transfigurare” (M. Vulcănescu, op. cit. p. 51).

De modul cum va reuși să se cunoască pe sine însuși, depinde modul în care va putea înțelege celelalte lucruri. Universul ca atare, nu poate fi înțeles fără om, pentru că omul este rațiunea lui de a exista iar fără existența omului, universul ne va apare absurd considerat doar în el însuși.

În ultimă instanță, însăși mântuirea omului este exclusă în afara cunoașterii de sine, pentru că a te cunoaște pe tine însuși înseamnă finalmente, să cunoști drumul pe care trebuie să-l urmezi. „Cunoașterea de sine este începutul mântuirii” (B. Garcian, Criticonul, vol. 1, p. 25). Faptul că se recunoaște dependent de Dumnezeu cel înfinit îl face pe om să nu se poată considera că a ajuns vreodată la adevărata mântuire. „Această dependență nu-ți îngăduie să te simți „mântuit”, ci te face să te gândești neîncetat la mântuire” (P. Evdokimov, Vârstele vieții spirituale, p. 141). Dumnezeu fiind ținta și scopul ultim al vieții noastre, și fiind înfinit în Sine, nu ne putem socoti niciodată „ajunși” la acest scop, mântuirea devenind în acest fel un demers fără capăt, o dorire infinită; infinită ca însăși ținta mântuirii noastre: Dumnezeu.

Pr. N. Stoia

Semnalăm... Semnalăm...

Am citit cu emoție un „dialog” între Alexandru Bantof și poetul Grigore Vieru pe o întregă pagină a revistei românești „Literatura și Arta” (nr. 7, febr. 1995, p. 4) care apare la Chișinău, sub conducerea lui Nicolae Dabija cu care face corp comun un întreg colectiv de suflete mari și curate, redactând împreună una din cele mai bune reviste românești din vremea noastră. Bună mai ales pentru că știe ce vrea și pentru că apare într-un spațiu în care, vrăjmășia oficială locală o pândeste din toate părțile, dar ea rămâne pură și neînfricată.

„Fără Limba română n-ași fi ajuns poet”, se intitulează dialogul cu Grigore Vieru. Limba română e Limba Basarabiei, partea de Moldova pe care o istorie negociată de dușmani peste capetele noastre, o mai ține încă dezlipită de Țară. Ceea ce n-o împiedică să fie, chiar așa ca „Republica Moldova”, o Românie mică alături de cea mare, având amândouă un suflet comun. De aceea Grigore Vieru e acasă și la București, și la Chișinău, precum spune chiar el.

De curând i-a apărut în Editura Didactică și Pedagogică (București, 1994) un fel de **Abecedar** pentru cei de la grădiniță, frumos ilustrat de Lică Sainciuc, intitulat **Albinița**. Cartea se încheie, simbolic, cu **Hora Unirii** a lui Vasile Alecsandri, pusă și pe note. De altfel **Abecedare** i-au apărut lui Grigore Vieru și la Chișinău (1970—1983). Membru corespondent al Academiei Române, poetul a fost propus de Academia Română pentru Premiul Nobel pentru pace (adresa din 16 ianuarie 1992).

Fănuș Băileșteanu a scris o monografie „**Grigore Vieru, Omul și Poetul**” (ed. Iriana, București, 1995, 127 p.) care se încheie printr-un „**Portret final**” care ar merita să fie reprodus în întregime. Vom reproduce aici doar câteva fraze care ne vor spune aproape totul despre poet: „**Grigore Vieru este un mare poet român contemporan. Și, deopotrivă un erou al provinciei sale — Basarabia. A luptat din răsuperi — alături de o întreagă generație de tineri scriitori, generație căreia i se spune acum, „generația Vieru”, mai întâi pentru dreptul de a se exprima în limba sa — Limba română; apoi pentru dreptul acesteia de a deveni Limba oficială; și pentru scrierea ei în alfabetul latin, apoi pentru câștigarea independenței „țării” sale, în fine pentru reunirea acesteia cu Țara-Mamă, pentru reintregirea României în hotarele ei firești, de după 1 Decembrie 1918 . . .**”

„**A reușit, în bună măsură (în privința Limbii române și alfabetului ei Latin). Dar nori negri s-au abătut, din nou, în ultimii ani, asupra Basarabiei sale și poetul a trecut prin momente grele. Dar . . . lupta continuă**” (p. 122—123).

Fănuș Băileșteanu — pe care îl felicităm — a oficiat un ritual sacru, care îl va înscrie în istoria literaturii românești ca pe cel dintâi autor al unei monografii Grigore Vieru, așa cum Elie Miron Cristea a fost primul autor al unei monografii Mihai Eminescu (teză de doctorat, Buda-pesta, 1895, trad. Antonie Plămădeală în vol. **Pagini dintr-o arhivă inedită**, București, 1984, p. 249—289).

Grigore Vieru mi-a înmănat cartea lui Fănuș Băileșteanu (o aveam de altfel și de la om, dar nu i-am spus) scriindu-mi pe ea cuvinte emoționante, din care așa cita sfârșitul: „**în credința că anul 2000 ne va găsi împreună pe toți**”. Oricare ar fi anul, el va fi anul nostru, anul bucuriei. Grigore Vieru îl va ajunge. E încă tânăr. Abia a implinit anul acesta 60 de ani. Îi facem cele mai bune urări de sănătate și viață lungă.

*
*

Un Jurnal al cuiva se citește tot așa cum a fost scris: pe bucățele, cu intermitențe. Omul dintr-un Jurnal (Jurnal care nu înseamnă că se scrie chiar în fiecare zi) e discontinuu, e pe bucățele. Ar trebui să fie și adevărat. Dar oare este așa? Aș zice că în mare măsură este, dar nu de tot. De vreme ce se scriu, **Jurnalele** se doresc a fi citite. Autorii știu că vor fi citite. Scriu cu grijă. Altfel nu s-ar mai obosi să le scrie. Să nu zicem că și în **Jurnale** fac literatură (deși fac și asta), dar că ar fi mult mai adevărați în **Jurnale** decât în viață și în cărți, e greu de crezut. Își rotunjesc portretul. Asta fac. Dacă ar fi să credem că se dezvăluiesc așa cum au fost de fapt și cum nu i-a cunoscut nimeni, probabil ne-am înșela. Cred totuși că în **Jurnale**, uneori, scriitorii, ne spun mai mult decât ni s-au dezvăluit în scris sau în viață.

Cu aceste gânduri am vrut să-mi introduc recomandarea spre lectură a **Jurnalului** lui Mircea Eliade (I, ed. Humanitas, 1993, 607 p.). Voi exemplifica aproape la întâmplare această recomandare prin citirea câtorva noutăți: „**Ceea ce mă împiedică să trăiesc așa cum mi-ar place, este conștiința că trebuie să fac ceea ce oricine altcineva ar face mai puțin bine decât mine**” (p. 11). „**Câte libertăți nu mi-aș fi îngăduit, dacă nu m-aș simți legat de cărțile pe care nu le-am scris**” (p. 119).

O informație despre George Enescu: „**doarme numai patru ore pe noapte și scrie tot timpul**” (p. 130).

O altă informație despre Nicolae Iorga: „**Îmi amintesc ce-mi spunea Ioan Coman (prof. meu de Patologie de la București, n. mea), prin 1938: Iorga în timp ce lucra la Istoria Românilor în zece volume, mărturisise odată: „Scriu foarte încet, domnule Coman. Abia cincisprezece pagini pe zi . . .” Cincisprezece pagini de tipar în octavo! Și pe de lături mai scria nu știu câte cărți și articole, și ținea lecțiile la Universitate și Conferințe fără număr**” (p. 177).

„**O cultură se face prin necontenite sacrificii în folosul altuia**” (p. 227).

Cartea trebuie citită.

ANTONIE P.

Episcop Dr. VASILE STAN

(Urmare din pag. a 7-a)

vă așteaptă și pe voi, ca să secerati prin munca voastră, un triumf tot atât de strălucit în cultură ca și pe terenul armelor. (Cf. AN ȘC. Norm. „A. Șaguna, Sibiu, 1926, pg. 20).

Ce „CREZ” măret, cât patriotism și dragoste pt. poporul său îl anima pe Pr. Vasile Stan!

În calitatea SA de „Creator de OAMENI” prin școală nu a uitat de „Motii” de a cărui obârșie era mândru. Mulți copii de țărani „fii de moți” au fost duși de Pr. Dr. Vasile Stan la Școala pe care o conducea, pentru a deveni dascăli, să contribuie la ridicarea și luminarea poporului.

Aminim numai un exemplu din multele-i fapte de omenie.

Revenind pe meleagurile natale, Pr. Vasile Stan a găsit în satul său un copil de moț, orfan de amândoi părinții, pe care învățătorul satului îl descria astfel: . . . „este un copil silitor la carte, cu bună țineră de minte, inteligentă ageră, știind să scrie și să citească ca învățătorul”. Pe acest copil cu numele ION PETRU STAN, încântat în opinci și îmbrăcat în straie moțești îl duce la Sibiu și-l înscrie la Școala Normală din Sibiu. Prin purtarea de grijă a binecuvântorului său acest fiu de moț a ajuns un nume cunoscut în lumea literară sibiană, devenind scriitorul Ion Stan Arieșanu, care a publicat în reviste: „Gândul Nostru”, „Lucașul Literar”. A publicat poezii satirice sub titlul: „VAL DE MINE” cu aluzie la viața plină de nevoi a moțului.

Înrolat în armata română a luptat cu eroism împotriva trupelor hitleriste. A căzut erou la 6 mart. 1945 pe câmpul de luptă din Cehoslovacia, fiind înmormântat în cimitirul eroilor din

Lucenek, IATĂ ce fel de oameni a crescut acest mare pedagog. Oamenii purtători de lumină, de cultură, oameni care să-și apere glia străbună până la jertfa supremă.

Pr. Dr. Vasile Stan a desfășurat și o bogată activitate literară: A scris mult făcând din condeiul său o misiune. A tratat în special probleme de pedagogie pentru ridicarea culturală a celor care doreau să devină învățători. În acest scop a redactat revista „Vatra Școlară”. A scris articole de interes religioz-moral și cultural-social. Cuvântările sale la încheierea anilor școlari 1924—1925—1926 sunt și astăzi de actualitate, le fac demne de cea mai înaltă etică umanitară.

Dar, părintele Dr. Vasile Stan a fost și un mare patriot. Fiul de moț nu și-a uitat moții rămași acasă. În multe împrejurări grele i-a ajutat. El a luptat pentru progresul atât material, ajutorarea țăranilor săraci, cât și spiritual — luminarea prin cultură a poporului. În calitatea sa de președinte al Federației „INFRĂȚIREA” în urma secetei din 1914 a ajutat locuitorii, țăranii săraci din Țara Moților cu porumb pentru hrană.

Bunul Dumnezeu a rânduit ca la vremuri de încercare, de cumpănă pentru Biserica neamului să rânduiască conducători destoinici care să ducă la liman destinele ei. ÎN ANUL 1928 Pr. Dr. Vasile Stan pentru merite deosebite aduse școlii și Bisericii ARDELENE și la recomandarea mare-lui istoric Nicolae Iorga — care-l aprecia mult — a fost ales de mitropolitul Nicolae Bălan „ARHIEREU-VICAR” al Mitropoliei Ardelene cu sediul la Sibiu. Timp de zece ani i-a fost „sletnic prețios” și un ajutor de mare incre-

dere în îndrumarea vieții bisericești.

Anul 1938 a adus în Biserica Ardeleană prin hotărârea Sfântului Sinod înnoiri. S-a înființat noua Episcopie a Maramureșului cu reședința la Sighet. Erau vremuri tulburi ce prevesteau zile grele pentru românii din această parte a Ardealului. Trebuia ales un episcop care să intruchipeze virtuțile strămoșilor. Apărător al pământului și al credinței străbune.

Arhiepiscopul-Vicar Dr. Vasile Stan este ales ca prim Episcop al nou înființatei Episcopii a Maramureșului. Datorită experienței sale bogate, în scurt timp o organizează cu instituțiile necesare în grele împrejurări.

Prin nenorocitul Diktat de la Viena și cotoșirea Ardealului de Nord de fasciști, anul 1940 i-a adus episcopului Dr. Vasile Stan mari nedreptăți și supărări. Cotropitorii pământului sfânt „Numit Ardeal” îl silesc pe Vlădica Vasile să i-a drumul pribegiei.

Revine la Sibiu. Aici în tăcere își duce durerea pentru suferința turmei rămase fără păstor, în gura lupilor. Revine de mai multe ori la reședința SA — în Maramureșul lui Dragoș Vodă.

DIN SF. SCRIPTURĂ

Un nume (bun) este mai de preț decât bogăția; cinstea este mai prețioasă decât argintul și decât aurul (Pilde 22, 1).

Cel ce lucrează pământul lui se va îndestula de pâine, iar cel ce umblă după lucruri de nimic se va sătura de sărăcie (Pilde 28, 19).

Cel care ceartă pe un om va avea mai multă mulțumire decât cel care-l lingusește (Pilde 28, 23).

Cine despoaie pe tatăl său și pe mama sa și zice: „Nu-i păcat!” este tovarăș cu făcătorul de rele (Pilde 28, 24).

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului — președinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Pr. prof. Dr. Aurel Jivi — redactor adjunct; Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.

ABONAMENTUL pe un an: 5000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A. Scurșala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA”
SIBIU